Міністерство освіти і науки України

Луцький національний технічний університет

(повне найменування закладу вищої освіти)

Факультет бізнесу та права

(повне найменування факультету)

Кафедра міжнародних економічних відносин

(повне найменування кафедри)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА ЗА СТУПЕНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ «МАГІСТР»

ВПЛИВ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ НА РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини
(шифр і назва спеціальності)

освітня програма Міжнародні економічні відносини
(назва освітньої програми)

Виконав: здобувач вищої освіти
групи МЕВмз-21
Ляшко Віта Вікторівна

_____
(підпис)

Керівник:
к.е.н., доцент
Галазюк Наталія Миколаївна

_____
(підпис)

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту
«___» _____ 2025 р.
Гарант освітньої програми:
к.е.н., доцент
Галазюк Наталія Миколаївна

_____
(підпис)

Луцьк – 2025 року

ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет	бізнесу та права
Кафедра	міжнародних економічних відносин
Ступінь вищої освіти	другий (магістерський)
Галузь знань	29 Міжнародні відносини
Спеціальність	292 Міжнародні економічні відносини
Освітня програма	Міжнародні економічні відносини

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри міжнародних економічних відносин _____к.е.н., доцент Олена БАУЛА
«_____»_____ 2025 року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ ВИЩОЇ ОСВІТИ
Ляшко Віті Вікторівні
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи Вплив іноземних інвестицій на розвиток економіки України в умовах глобалізації

Керівник роботи к.е.н., доцент Галазюк Наталія Миколаївна
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом закладу вищої освіти від «28» грудня 2024р. № 486/01-02

2. Строк подання здобувачем вищої освіти кваліфікаційної роботи «16» грудня 2025 р.

3. Вихідні дані до роботи: роботи вітчизняних та зарубіжних вчених, доповіді провідних дослідницьких центрів, а також офіційні дані Державної служби статистики України, НБ України, Міністерства економіки України, матеріали міжнародних організацій, рейтингових агентств, аналітичні звіти профільних інституцій з питань формування ефективної інвестиційної політики України.

4.Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ТА ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА КРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ. 1.1. Теоретичні засади формування інвестиційного середовища в умовах глобалізації. 1.2. Фактори впливу на процес залучення іноземних інвестицій в економіку України. 1.3. Міжнародний досвід страхування інвестицій як інструмент економічного розвитку України. РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ТА ЗАХИСТУ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ І ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ. 2.1. Аналіз динаміки та структури прямих іноземних інвестицій в Україні в умовах глобальних та воєнних викликів. 2.2. Аналіз і оцінка інвестиційної привабливості України в контексті економічної свободи. 2.3. Моніторинг системи захисту та страхування іноземних інвестицій в умовах воєнних ризиків. РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ. 3.1. Перспективи та напрями розвитку іноземної інвестиційної діяльності України. 3.2. Стратегічні механізми залучення ПІІ в умовах євроінтеграції та післявоєнної відбудови України. ВИСНОВКИ.

5. Перелік графічного (ілюстрованого) матеріалу: Лист 1. Мета, завданя, об'єкт та предмет дослідження. Лист 2. Види іноземних інвестицій залежно від їх результативності. Лист 3. Ключові особливості та умови формування інвестиційного клімату країн в сучасних умовах. Лист 4. Фактори формування інвестиційного клімату та їх вплив на інвестиційну активність. Лист 5. Факторне забезпечення залучення іноземних інвестицій в економіку України в умовах воєнного стану. Лист 6. Систематизація інвестиційних ризиків відповідно до світової практики.

Лист 7. Динаміка прямих іноземних інвестицій в Україні з 2017 по 2024 рр. (млн.дол.США). Лист 8. Країни з найбільшими обсягами прямих іноземних інвестицій в Україну (млн.дол. США). Лист 9. Динаміка індексу інвестиційної привабливості України за період 2013-2025 р.р. Лист 10. Узагальнена схема механізмів страхування іноземних інвестицій в Україні за сучасних умов. Лист 11. Перспективи розвитку іноземної інвестиційної діяльності України. Лист 12. Сектори економіки України та їх інвестиційний потенціал, млрд. дол. США Лист 13. Регіональні аспекти пріоритетних напрямів іноземних інвестицій в Україну. Лист 14. SWOT-аналіз інвестиційного клімату економіки України. Лист 15. Ключові напрями розробки стратегії іноземного інвестування в Україну.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис	
		завдання видав	завдання прийняв
Теоретичний розділ	доцент Галазюк Н.М.		
Аналітичний розділ	доцент Галазюк Н.М.		
Проектний розділ	доцент Галазюк Н.М.		
Висновки	доцент Галазюк Н.М.		
Нормоконтроль	доцент Галазюк Н.М.		

7. Дата видачі завдання 28.12.2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Термін виконання етапів кваліфікаційної роботи магістра	Примітка
1	*Обґрунтування теми*	*до 28.12.2024*	*виконано*
2	*Огляд літератури із досліджуваної проблеми*	*до 14.06.2025*	*виконано*
3	*Теоретичний розділ*	*до 03.09.2025*	*виконано*
4	*Аналітичний розділ*	*до 27.09.2025*	*виконано*
5	*Проектний розділ*	*до 01.11.2025*	*виконано*
6	*Висновки*	*до 07.11.2025*	*виконано*
7	*Формування списку використаних джерел*	*до 11.11.2025*	*виконано*
8	*Формування додатків*	*до 14.11.2025*	*виконано*
9	*Оформлення ілюстративного матеріалу*	*до 19.11.2025*	*виконано*
10	*Попередній захист кваліфікаційної роботи магістра*	*до 20.11.2025*	*виконано*
11	*Нормоконтроль*	*до 27.11.2025*	*виконано*
12	*Інструментальна перевірка на академічний плагіат*	*до 03.12.2025*	*виконано*
13	*Представлення кваліфікаційної роботи магістра до захисту*	*до 16.12.2025*	*виконано*

Здобувач вищої освіти _____ Ляшко В.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник кваліфікаційної роботи _____ Галазюк Н.М.
(підпис) (прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Ляшко В.В. Вплив іноземних інвестицій на розвиток економіки України в умовах глобалізації. Рукопис.

Кваліфікаційна робота магістра ОПП «Міжнародні економічні відносини» спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини. Луцький національний технічний університет. Луцьк, 2025.

У магістерській роботі досліджено теоретичні засади залучення іноземних інвестицій та формування інвестиційного середовища країни в умовах глобалізації, зокрема: досліджено сутнісну характеристику та фактори формування сприятливого інвестиційного середовища країни; охарактеризовні основні чинники впливу на процес залучення іноземних інвестицій в економіку країни; узагальнено міжнародний досвід страхування інвестицій як важливого інструменту мінімізації інвестиційних ризиків. Здійснено аналіз та оцінку рівня інвестиційної привабливості України в умовах глобальних та воєнних викликів, в тому числі здійснено аналіз динаміки та структури ПІІ в Україні; оцінку інвестиційної привабливості України на основі індексних та аналітичних показників; проаналізовано систему гарантування, захисту та страхування іноземних інвестицій в Україні. Окреслено стратегічні напрямки вдосконалення міжнародної інвестиційної діяльності України в умовах глобалізації, а саме сформувані прогнозні сценарії розвитку інвестиційної діяльності України та систематизовані підходи до формування національних стратегій залучення іноземних інвестицій.

Метою магістерської роботи є дослідження впливу іноземних інвестицій на розвиток економіки України в умовах глобалізації, аналіз інвестиційної привабливості держави, оцінка наявних ризиків і визначення напрямів удосконалення системи залучення та захисту іноземного капіталу.

Об’єктом дослідження є процес залучення та використання іноземних інвестицій в економіці України.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, організаційно-правових і практичних аспектів формування інвестиційного клімату, динаміки прямих іноземних інвестицій, індексу економічної свободи та системи захисту іноземного капіталу.

У процесі дослідження використовувалися всезагальні та загальні, специфічні наукові та економічні методи, а зокрема методи історичного та логічного, аналізу та синтезу, розрахунку відносних та абсолютних величин.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у можливості використання отриманих результатів органами державної влади, інвестиційними агенціями та інституціями для удосконалення політики залучення ПІІ, мінімізації інвестиційних ризиків та підвищення ефективності інвестиційних процесів.

Ключові слова: іноземні інвестиції, прямі іноземні інвестиції, глобалізація, інвестиційні ризики, інвестиційне середовище, інвестиційна привабливість, економічне зростання.

ANNOTATION

Lyashko V.V. The impact of foreign investment on the development of the economy of Ukraine in the context of globalization. Manuscript.

Qualification work of the master of the OPP "International Economic Relations" specialty 292 International Economic Relations. Lutsk National Technical University. Lutsk, 2025.

The master's thesis explores the theoretical principles of attracting foreign investment and forming the country's investment environment in the context of globalization, in particular: the essential characteristics and factors of forming a favorable investment environment of the country are investigated; the main factors of influence on the process of attracting foreign investment into the country's economy are characterized; the international experience of investment insurance as an important tool for minimizing investment risks is summarized. The level of investment attractiveness of Ukraine in the context of global and military challenges is analyzed and assessed, including the analysis of the dynamics and structure of FDI in Ukraine; the assessment of the investment attractiveness of Ukraine based on index and analytical indicators; the system of guaranteeing, protecting and insuring foreign investments in Ukraine is analyzed. Strategic directions for improving Ukraine's international investment activity in the context of globalization have been outlined, namely, forecast scenarios for the development of Ukraine's investment activity and systematized approaches to the formation of national strategies for attracting foreign investment have been formed.

The purpose of the master's thesis is to study the impact of foreign investment on the development of the Ukrainian economy in the context of globalization, analyze the investment attractiveness of the state, assess existing risks and determine areas for improving the system for attracting and protecting foreign capital.

The object of the study is the process of attracting and using foreign investment in the economy of Ukraine.

The subject of the study is a set of theoretical, organizational, legal and practical aspects of the formation of the investment climate, the dynamics of foreign direct investment, the index of economic freedom and the system for protecting foreign capital.

In the process of research, general and general, specific scientific and economic methods were used, and in particular the methods of historical and logical, analysis and synthesis, calculation of relative and absolute values.

The practical significance of the research results lies in the possibility of using the results obtained by government bodies, investment agencies and institutions to improve the policy of attracting FDI, minimize investment risks and increase the efficiency of investment processes.

Keywords: foreign investment, foreign direct investment, globalization, investment risks, investment environment, investment attractiveness, economic growth.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ ТА СКОРОЧЕНЬ 7

ВСТУП 8

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ТА ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА КРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ 12

1.1. Теоретичні засади формування інвестиційного середовища в умовах глобалізації 12

1.2. Фактори впливу на процес залучення іноземних інвестицій в економіку України 19

1.3. Міжнародний досвід страхування інвестицій як інструмент економічного розвитку України 26

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ТА ЗАХИСТУ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ І ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ 31

2.1. Аналіз динаміки та структури прямих іноземних інвестицій в Україні в умовах глобальних та воєнних викликів 31

2.2. Аналіз і оцінка інвестиційної привабливості України в контексті економічної свободи 38

2.3. Моніторинг системи захисту та страхування іноземних інвестицій в умовах воєнних ризиків. 44

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ 51

3.1. Перспективи та напрями розвитку іноземної інвестиційної діяльності України 51

3.2. Стратегічні механізми залучення ПІІ в умовах євроінтеграції та післявоєнної відбудови України 58

ВИСНОВКИ 67

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 70

ДОДАТКИ 78

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ ТА СКОРОЧЕНЬ

МПП	Міжнародний поділ праці
ПІІ	Прямі іноземні інвестиції
ЄС	Європейський Союз
ЄБА	Європейська Бізнес Асоціація
ЕКА	Експортно-кредитне агентство
ІТ	Інформаційні технології
ООН	Організація Об’єднаних Націй
США	Сполучені штати Америки
НАТО	Організація Північноатлантичного договору
MIGA	Багатостороння агенція з гарантування інвестицій
DFC	Американська корпорація з фінансування міжнародного розвитку

ВСТУП

У сучасних умовах глобалізації іноземні інвестиції відіграють провідну роль у формуванні конкурентоспроможної економіки, забезпечуючи при цьому країнам можливість інтегруватися у світові фінансові та виробничі процеси. Для України, яка нині перебуває в умовах трансформації економічної системи, європейської інтеграції та масштабних воєнних викликів, питання формування ефективної інвестиційної політики набуває особливої актуальності.

Іноземні інвестиції забезпечують приплив фінансових ресурсів, що сприяють оновленню виробничих потужностей підприємств, створенню додаткових робочих місць, підвищенню технологічного рівня та посиленню міжнародної конкурентоспроможності усієї національної економіки. Водночас глобальні економічні тенденції, військова агресія російської федерації та пов’язані з нею ризики суттєво впливають на інвестиційний клімат України. Нестабільність, невизначеність і високий рівень ризиковості обмежують потоки іноземного капіталу, формують обережні очікування інвесторів і вимагають від держави запровадження нових інструментів захисту інвестиційної діяльності.

Особливе значення в сучасних умовах набувають механізми мінімізації воєнних і політичних ризиків, серед яких чільне місце посідають системи страхування іноземних інвестицій.

Теоретичні і прикладні дослідженням впливу іноземних інвестицій на розвиток економіки України в умовах глобалізації зумовила значний науковий інтерес до проблем формування інвестиційного середовища, факторів залучення іноземного капіталу та механізмів його захисту, що знайшло відображення у працях таких вітчизняних учених, як Стрельцова Є.Д., Чілік Л.П., Лащихіна В., Денисюк О.Г., Вітер В.А., Говорушко Т.А., Обушна Н.І., Штепенко К.П., Забураєва О.Ю., Ткаленко С.І., Шевченко Л.В., а також багатьох інших дослідників, які аналізують теоретичні засади функціонування інвестиційного ринку, динаміку прямих іноземних інвестицій, індекси

інвестиційної привабливості та міжнародні механізми страхування й гарантування інвестиційних ризиків.

Об’єктом дослідження є процес залучення та використання іноземних інвестицій в економіці України.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, організаційно-правових і практичних аспектів формування інвестиційного клімату, динаміки прямих іноземних інвестицій, індексу економічної свободи та системи захисту іноземного капіталу.

Метою дипломної роботи є дослідження впливу іноземних інвестицій на розвиток економіки України в умовах глобалізації, аналіз інвестиційної привабливості держави, оцінка наявних ризиків і визначення напрямів удосконалення системи залучення та захисту іноземного капіталу.

Задля досягнення визначеної мети визначено та вирішено такі завдання:

- розкрити теоретичні засади формування інвестиційного середовища в умовах глобалізації;
- визначити та охарактеризувати ключові фактори впливу на процес залучення іноземних інвестицій;
- дослідити міжнародний досвід страхування інвестицій;
- провести аналіз динаміки та структури прямих іноземних інвестицій в Україні;
- здійснити оцінку інвестиційної привабливості України на основі індексних та аналітичних показників;
- проаналізувати систему гарантування, захисту та страхування іноземних інвестицій в Україні;
- сформувати прогнозні сценарії розвитку інвестиційної діяльності України;
- систематизувати підходи до формування національних стратегій залучення іноземних інвестицій.

Методологічну основу роботи становили загальнонаукові та спеціальні методи пізнання економічних процесів, серед яких аналіз і синтез, індукція та

дедукція, абстрагування, системний і структурно-логічний підходи, порівняльний та графічний методи, а також економіко-математичні інструменти. Їх застосування забезпечило можливість комплексного дослідження впливу іноземних інвестицій на економічний розвиток України, виявлення ключових тенденцій інвестиційних потоків.

Теоретичною основою дослідження стали праці вітчизняних і зарубіжних учених, які присвячені проблемам глобалізації, формування інвестиційного клімату, динаміки ПІІ, інституційного середовища, механізмів державного регулювання та страхування інвестиційних ризиків. Наукові положення класичних і сучасних економічних теорій слугували базою для формування концептуальних підходів до аналізу факторів залучення ПІІ та оцінки їх впливу на розвиток національної економіки.

Інформаційно-статистична база дослідження включає офіційні дані Державної служби статистики України, НБ України, Міністерства економіки України, матеріали міжнародних організацій, рейтингових агентств, аналітичні звіти профільних інституцій.

Наукова новизна роботи полягає в уточненні підходів до оцінювання впливу іноземних інвестицій на економічний розвиток України в умовах глобалізаційних і воєнних викликів; систематизації механізмів страхування інвестиційних ризиків та обґрунтуванні їх ролі у забезпеченні інвестиційної безпеки; а також у формуванні практичних рекомендацій щодо розвитку системи залучення та захисту ПІІ в Україні.

Теоретична значущість дослідження полягає у поглибленні наукових уявлень про сутність, роль і детермінанти іноземного інвестування в сучасній економіці, розширенні теоретичної бази щодо інституційного забезпечення інвестиційної діяльності та формуванні концептуальних засад функціонування механізмів страхування інвестиційних ризиків. Отримані результати можуть бути використані для подальших наукових досліджень у сфері міжнародних економічних відносин та формування основних засад інвестиційної політики в умовах глобалізаційних і воєнних викликів.

Практична цінність роботи полягає у можливості використання отриманих результатів органами державної влади, інвестиційними агенціями та інституціями для удосконалення політики залучення ПІІ, мінімізації інвестиційних ризиків та підвищення ефективності інвестиційних процесів. Запропоновані висновки та пропозиції можуть слугувати основою для формування стратегічних підходів до зміцнення інвестиційного клімату України, зокрема в умовах воєнної нестабільності та післявоєнної відбудови.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження були представлені на V Міжнародному науково-практичному семінарі «Сучасна парадигма міжнародних економічних відносин в умовах глобальних трансформацій». Луцьк 2025.

Під час виконання кваліфікаційної роботи магістра було використано інструменти штучного інтелекту для редагування та форматування тексту та генерації контенту виключно як допоміжний засіб для пошуку ідей, уточнення формулювань та опрацювання літератури. Усі твердження, висновки та результати дослідження належать автору та ґрунтуються на власному аналізі, а отримані результати від генеративного ШІ були перевірені на достовірність та відповідність академічній доброчесності.

Дипломна кваліфікаційна робота магістра складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Обсяг роботи становить 78 сторінок друкованого тексту. Робота містить 15 рисунків, 8 таблиць та додатки. Список використаних джерел налічує 57 найменувань.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ТА ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА КРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

1.1. Теоретичні засади формування інвестиційного середовища в умовах глобалізації

Глобалізація є однією з ключових тенденцій сучасного розвитку світової економічної системи, яка визначає характер міжнародних економічних відносин та має безпосередній вплив на інтенсивність руху іноземного капіталу. Саме глобалізація проявляється через зростання взаємозалежності національних економік, лібералізацію зовнішньоекономічної політики країни, інтеграцію фінансових ринків та формування єдиного міжнародного інвестиційного простору. Слід відзначити, що поглиблення глобалізаційних процесів сприяє перетворенню іноземних інвестицій на важливий механізм забезпечення економічного зростання, модернізації національних економік та їх інтеграції у міжнародні фінансові та виробничі ланцюги [1, с.27].

Збільшення обсягів іноземних інвестицій сприяє економічному розвитку країни перебування. Тому для підвищення рівня інвестиційної активності необхідно враховувати сукупність усіх внутрішніх і зовнішніх чинники, що формують інвестиційне середовище та безпосередньо чи опосередковано впливають на рішення міжнародних інвесторів щодо розміщення свого інвестиційного капіталу. Важливе значення серед інших чинників має державна інвестиційна політика, участь у міжнародних договірних відносинах, зокрема в контексті дотримання відповідних зобов’язань та методів державного втручання в економічні процеси, а також ефективність роботи державних інституцій. Також слід відзначити, що не менш вагомими факторами, які формують інвестиційну привабливість країни є її геополітичне розташування,

природно-ресурсний потенціал, демографічні характеристики та інші фактори. Відтак актуальним завданням є ґрунтовне дослідження інвестиційного клімату країни, виявлення його проблем і недоліків та визначення напрямів удосконалення.

Дослідження факторів, що визначають вплив іноземних інвестицій на економічний розвиток країн в умовах глобалізації, є передумовою для глибшого розуміння їх сутності іноземних інвестицій як економічного явища. Саме тому, поняття «іноземні інвестиції» як економічне явище, постійно перебуває в центрі уваги науковців-економістів, у літературі трактується неоднозначно та багатогранно (Табл. 1.1).

Таблиця 1.1. – Інтерпретація поняття «іноземні інвестиції» за різними авторськими дефініціями

Автор	Твердження
Стрельцова Є.Д., Чілік Л. П. [2, с. 39]	«один із ключових факторів розвитку економіки і фінансової стабільності; а в міжнародному контексті – це вкладення від іноземних суб'єктів у різні сфери життєдіяльності суспільства з метою отримання вигід, та з урахуванням міжнародних правових норм і стандартів»
Лащихіна В. [3, с.37]	цінності, які можуть реалізовуватися у формі грошових коштів, як у вигляді іноземної так і національній валюті, рухомого й нерухомого майна та пов'язаних із ним майнових прав, цінних паперів, корпоративних прав, прав інтелектуальної власності, грошових вимог, а також права на ведення господарської діяльності
Денисюк, О. Г., Вітер, В. А. [4, с. 68]	залученний капітал з-за кордону міжнародними інвесторами за для реалізації основної мети: інтеграція країни до світового економічного простору, подолання кризових явищ, розвитку міжнародного бізнесу; передбачає використання різнітних організаційних форми надходження іноземного капіталу
Говорушко Т.А., Обушна Н.І. [5, с.]	вкладення капіталу в підприємства за кордоном, за умови довгострокового економічного інтересу через одержання підприємницького прибутку та досягнення різного роду ефектів, а саме економічного, інноваційного, соціального, екологічного та інших
Штепенко К. П., Забураєва О. Ю. [6]	кошти, які «забезпечують довгострокові вкладення матеріальних засобів компаніями-нерезидентами в економіку країни з метою організації і будівництва підприємств, придбання статутного та акціонерного капіталу»

Джерело: складено за: [2-6].

Також, слід зауважити, що загальна економічна суть процесу інвестування визначається двома основними чинниками:

- по-перше, часом, оскільки прибуток може бути послідовним, паралельним або інтервальним;
- по-друге, ризиком, кошти, інвестуються в певній визначеній сумі, а от розмір майбутніх прибутків дуже часто невідомий, або ж навіть інколи його може взагалі не бути, інвестор може втратити усі інвестиційні ресурси.

Підсумовуючи теоретичні підходи щодо трактування поняття «іноземні інвестиції» ми пропонуємо їх розглядати як довгострокові вкладення капіталу іноземними суб'єктами у різноманітні сфери економіки країни з основною метою – це отримання прибутку та економічної вигоди, що здійснюється у формах майна, коштів, цінних паперів чи прав та сприяє інтеграції у світовий економічний простір і розвитку бізнесу.

У сучасних умовах господарювання інвестиційну діяльність не варто розглядати «як «довільну» форму функціонування підприємства в тому сенсі, що підприємство може здійснювати або не здійснювати подібні операції. Відмова від інвестування неминуче призведе до втрат у конкурентних позиціях» [7, с. 11]. Тому важливим є не лише сам факт вкладання іноземних інвестицій, а й їх спрямованість. У цьому контексті всі можливі інвестиції можна поділити на дві групи пасивні та активні іноземні інвестиції (Рис. 1.1).

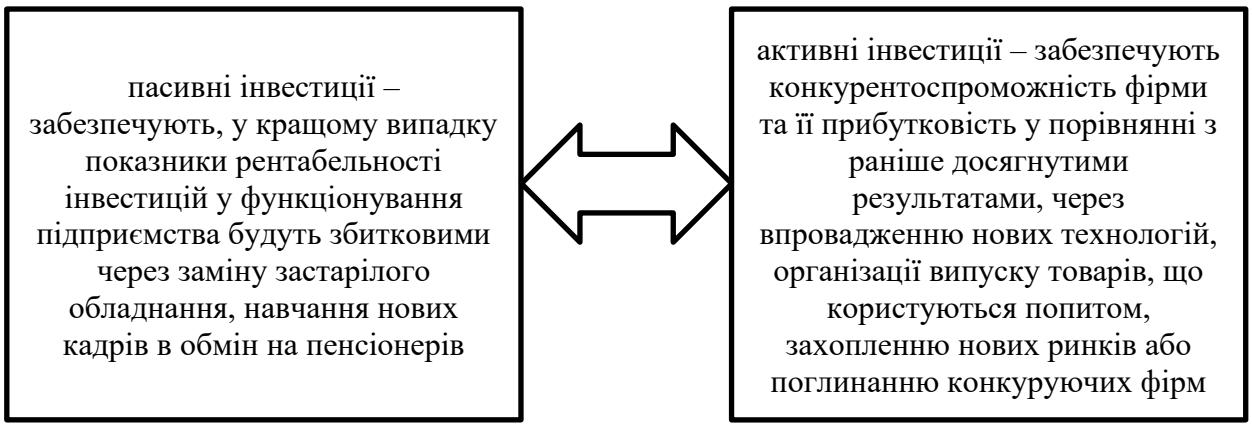

Рисунок 1.1 Види іноземних інвестицій залежно від їх результативності

Джерело: Складено автором

Зростаюче значення іноземного інвестування у світовій економіці свідчить про його вагому роль у поглибленні міжнародного економічного партнерства. Залучення країн до глобальних інвестиційних потоків сприяє їх інтеграції у світовий економічний простір, стимулює сталий розвиток і підвищує показники рівня життя населення. Інтенсивність та динаміка іноземного інвестування визначаються сукупністю об'єктивних і суб'єктивних факторів (Рисунок 1.2).

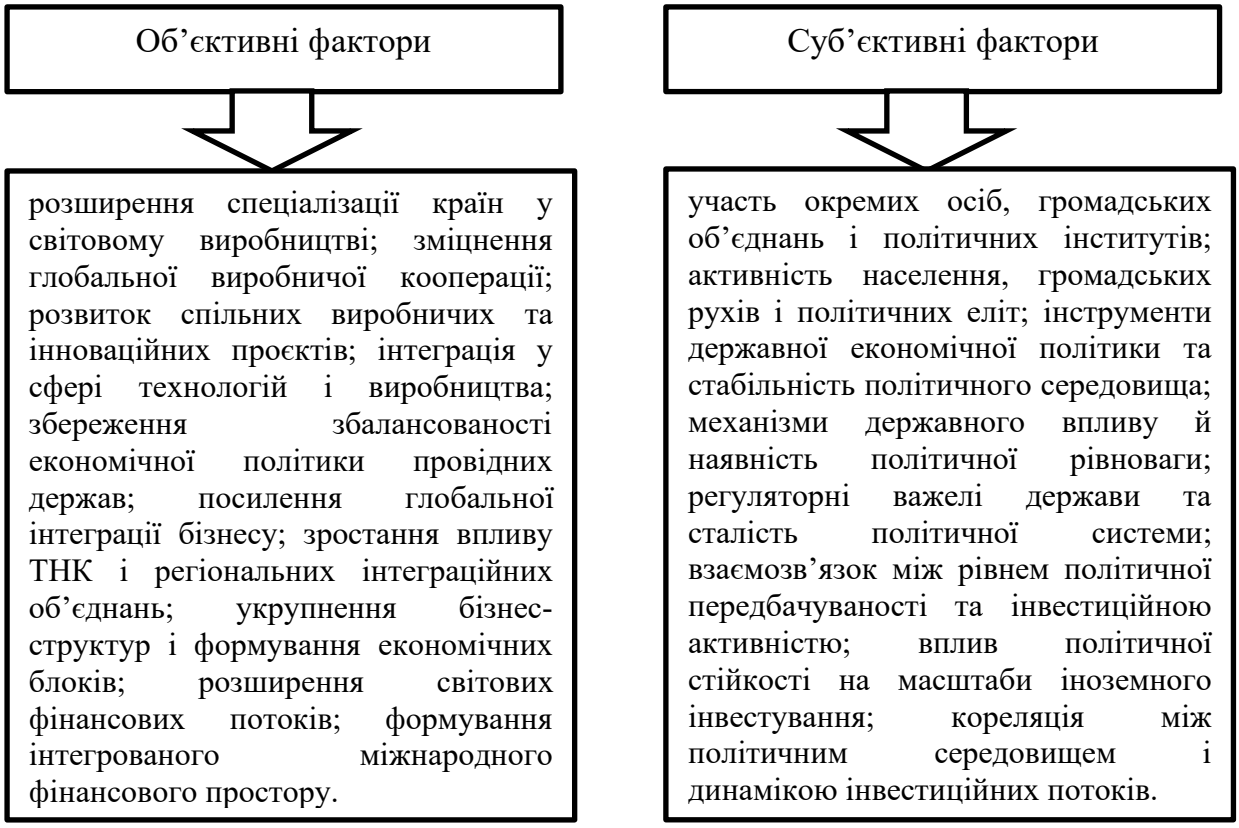

Рисунок 1.2 Фактори формування інвестиційного клімату в умовах глобалізації

Джерело: складено за: [8-9].

Як бачимо, об'єктивні чинники міжнародного інвестування, такі, як світові економічні та фінансові процеси, як функціонування та розвиток глобальних ринків, МПП та транснаціоналізацію виробництва. Ключовими суб'єктивними факторами, що впливають на міжнародні інвестиційні потоки є політичні, соціальні та регуляторні рішеннями, які безпосередньо формують інвестиційний клімат кожної окремої країни. Інвестиційний клімат, доцільно розглядати, як «комплекс інституціональних, політико-правових, фінансово-

економічних, соціальних, інфраструктурних, інноваційних та інших умов інвестиційної діяльності реципієнтів й інших суб'єктів інвестиційної системи, які впливають на інвестиційний процес, з метою залучення інвестицій у дану країну» [10, с. 167].

У сучасних глобалізаційних умовах розвитку світової економічної системи інвестиційний клімат, будь-якої країни доцільно характеризувати низкою специфічних особливостей (рис. 1.3).

Рисунок 1.3 Особливості формування інвестиційного клімату країн в сучасних умовах

Джерело: Складено автором

Слід зазначити, що в умовах фінансово-економічної нестабільності та невизначеності стратегічних пріоритетів розвитку держави й її регіонів зниження загроз інвестиційній безпеці можливе шляхом поступового формування сприятливого інвестиційного середовища. Практичний досвід свідчить, що інвестиційне середовище держави за своїм теоретичним змістом та прикладною значущістю є ширшим поняттям, ніж «інвестиційний клімат». Таким чином, інвестиційне середовище є комплексною категорією, що формується під впливом інвестиційного клімату. З позиції інвестора, під час ухвалення рішень щодо доцільності здійснення інвестиційної діяльності, ключова увага приділяється саме рівню привабливості інвестиційного середовища країни [11, с.46].

Характеризуючи систему основних факторів, які суттєво впливають на формування інвестиційної привабливості економіки держави, варто зазначити, «що вона зумовлюється, насамперед, інвестиційно-підприємницьким кліматом країни – середовищем, у якому відбувається процес залучення капіталу. Саме комбінація його складових елементів визначає ступінь інтенсивності надходження іноземних інвестицій» [12, с. 35]. Основними детермінантами інвестиційного середовища країни є показники, що відображають загальний стан національної економіки, а також стабільність її кредитної, фінансової та валютної систем. Отже, інвестиційне середовище сучасних держав доцільно аналізувати крізь призму комплексу взаємопов’язаних факторів, які визначають його формування та динаміку розвитку (рис. 1.4).

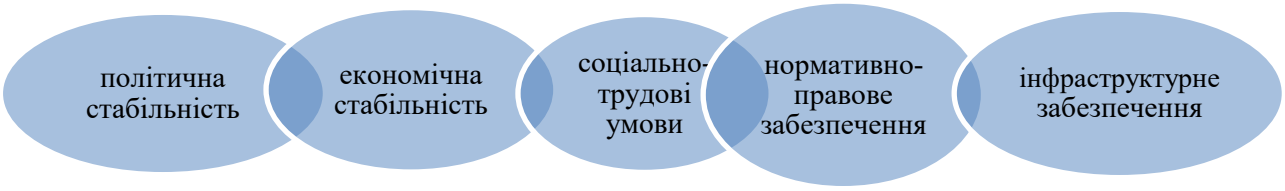

Рисунок 1.4 Умови формування інвестиційного середовища в країні

Джерело: складено за: [12, 36].

Як бачимо, основними факторами формування інвестиційного середовища країн є комплекс умов політичного, економічного, правового, соціально-трудового та інфраструктурно-ресурсного характеру, зокрема:

- політичні умови, які визначаються рівнем політичної стабільності та передбачуваністю державної політики, а також гнучкістю урядового регулювання, що забезпечує здатність оперативно реагувати на зміни ринкової кон'юнктури, також фактори, що визначають гарантів політичної стабільності в країні демонструють схильність держав до дотримання міжнародних конвенцій та угод, надійність державних інституцій, міру державного регулювання економіки тощо;
- економічні умови, забезпечують загальну економічну стабільність, зокрема послідовність і логічність макроекономічної політики держави, дана група факторів характеризує рівень валютних ризиків, податкове навантаження, наявність інвестиційних пільг, а також визначення пріоритетних галузей, секторів та проєктів для залучення інвестицій;
- соціально-трудові умови характеризуються кількістю та якістю робочої сили, показником зайнятості, трудовою дисципліною і професійною підготовкою кадрів, що безпосередньо впливають на конкурентоспроможність країни на світових ринках, а також зрілістю суспільства з точки зору його національної єдності у вирішення питань економічного та соціального розвитку держави;
- нормативно-правові фактори формування інвестиційного середовища, окреслюють основні аспекти функціонування спеціалізованих державних інституцій і наявність законодавчої бази, яка здатна регламентувати процеси іноземного інвестування, включно з дотримання усіх вимог та критеріїв реєстрації зарубіжних інвестицій у пріоритетних галузі національної економіки;
- інфраструктурно-ресурсні умови забезпечення формування сприятливого інвестиційного середовища, враховують ступінь розвитку національного ринку, географічне розміщення держави, а також наявність природних ресурсів.

Отже, глобалізаційні процеси визначають тенденції розвитку світової економіки та впливають на рух іноземного капіталу, іноземні інвестиції в умовах сьогодення виступають ключовим чинником, що здатний забезпечити модернізацію виробничих процесів, економічне зростання та інтеграцію національної економіки у світовий економічний простір. Рівень інвестиційної привабливості будь-якої країни світу, насамперед залежить від поєднання політичних, економічних, нормативно-правових, соціально-трудових та інфраструктурно-ресурсних чинників. Очевидно, що сприятливий інвестиційний клімат формує високу довіру закордонних інвесторів та стимулює надходження іноземного капіталу.

1.2. Фактори впливу на процес залучення іноземних інвестицій в економіку України

В умовах сучасних глобалізаційних процесів залучення іноземних інвестицій виступає одним із ключових чинників забезпечення сталого економічного розвитку держави. Для України, яка володіє значним природним, виробничим та людським потенціалом, закордонні інвестиції можуть стати не лише джерелом додаткових фінансових ресурсів, але й потужним інструментом упровадження новітніх технологій, підвищення продуктивності праці та розширення експортних можливостей на світових ринках товарів та послуг.

Варто зауважити, що процес залучення іноземного капіталу в українську економіку стикається з низкою об’єктивних і суб’єктивних перешкод. Серед основних викликів, на наш погляд, варто виділити воєнні ризики, недостатню передбачуваність економічної політики держави, високий рівень корупції, недосконалість судової системи та інституційного середовища, а також низький рівень захисту прав інвесторів. До об’єктивних чинників належать макроекономічна нестабільність, девальваційні коливання національної валюти,

енергетична залежність та зношеність інфраструктури. Суб'єктивними ж є низький рівень ділової культури, брак прозорості у веденні бізнесу, складність дозвільних процедур і бюрократичні бар'єри. У сукупності ці фактори формують несприятливий інвестиційний клімат, що знижує привабливість України для іноземних інвесторів, навіть попри наявність значного потенціалу у виробничій, аграрній та технологічній сферах [13, С.11].

Умови, в яких нині знаходиться економіка України характеризують її як країну із низьким ступенем інвестиційної привабливості, що пояснюється впливом численних макроекономічних факторів. «Після повномасштабного вторгнення рф в Україну інвестиційна привабливість України в усіх сферах та на територіях значно погіршилась через високі ризики та нестабільність прибутковості» [14, с.8]. Саме тому, першочерговим завданням державної економічної політики є ідентифікація та глибоке дослідження чинників, які визначають інвестиційну привабливість країни. Вирішення проблеми ефективного управління іноземною інвестиційною діяльністю потребує не лише створення сприятливих умов для інвесторів, але й розробки механізмів державного стимулювання капіталовкладень у стратегічно важливі галузі економіки.

Вивчення основних факторів, що впливають на приплив іноземних інвестицій в українську економіку, допоможе оптимізувати «інвестиційну політику, покращити бізнес-середовище, створити сприятливі умови для розвитку підприємництва та забезпечити економічне зростання» [15, с.34]. У зв'язку з цим постає необхідність глибокого дослідження факторів, що впливають на процесу залучення іноземних інвестицій, визначення та аналізу основних перешкод в цьому процесі та окреслення ключових заходів щодо створення сприятливого інвестиційного середовища для закордонного капіталу.

З точки зору, теоретичних досліджень «факторами, факторами, що визначають процес залучення іноземних інвестицій у країну, розуміють об'єктивні чинники, які певною мірою впливають на перебіг процесу іноземного інвестування, при цьому він завжди є суб'єктивним, оскільки

здійснюється людьми. Отож фактори, що мають вплив на інвестиційний процес, є і одночасно факторами, які впливають на прийняття управлінських рішень щодо здійснення міжнародних інвестицій. У науковій товаристві немає єдиного підходу щодо класифікації факторів впливу на процес залучення інвестицій в економіку країни. Так у своїх дослідженнях С.І. Ткаленко [16, с. 222], підбираючи фактори, які впливають на обсяги іноземного інвестування акцентує увагу на факторах, як: зовнішня торгівля, зовнішній борг, інфляція, економічний ріст, процентні ставки (рис. 1.5).

Рисунок 1.5 Чинники впливу на іноземні інвестиції в Україну

Джерело: складено за: [16].

Іншу класифікацію детермінантів впливу на процес залучення іноземних інвестицій у вітчизняну економіку пропонує Л.В. Шевченко [17, с.58]. Запропонована класифікація комплексно відображає ключові аспекти, що формують умови залучення іноземних інвестицій, беручи до уваги, як об’єктивні, так і суб’єктивні фактори. Систему фактори, що впливають на

процес іноземного інвестування та прийняття інвестиційних рішень представлено в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2. – Фактори формування інвестиційного клімату та їх вплив на інвестиційну активність

Група факторів	Основні характеристики	Вплив на інвестиційну привабливість
Організаційно-правовий	Рівень управління в сфері інвестування, законодавча база	Забезпечують стабільність правового поля
Політичний	Політична стабільність, довіра до уряду	Формують інвестиційний клімат
Економічний	Стан економіки, обсяг ВВП, зовнішній борг, рівень інфляція, безробіття	Визначають очікуваний прибуток
Потенціал країни	Ресурси трудові, енергетичні, земельні, науково-технічні	Забезпечують ресурсну базу
Фінансовий	Стан фінансового ринку, рівень відсоткових ставок, дохід державного бюджету	Впливають на умови фінансування
Соціально-культурний	Рівень освіти та кваліфікації робочої сили, умови життя, стан охорони здоров'я, толерантність суспільства.	Визначають адаптацію інвестора
Міжнародні відносини	Міжнародні угоди, міжнародне співробітництво, рейтинг країни, участь у світовій економіці	Сприяють інтеграції у світову економіку
Розвиток ринкової економіки	Ступінь розвитку конкуренції, наявність ринків збуту	Стимулюють ефективність інвестицій
Загальні умови господарювання	Стан виробничих фондів, транспортна інфраструктура, екологічна безпека	Впливають на операційні витрати

Джерело: складено за: [17, с. 57-67].

Варто зазначити, що після початку повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну інвестиційна привабливість національної економіки зазнала суттєвих трансформацій. Насамперед це зумовлено зниженням інтересу до інвестиційної діяльності внаслідок посилення економічних ризиків та невизначеності. Водночас, навіть за таких умов, окремі сектори економіки продовжують залишатися привабливими для потенційних іноземних інвесторів. Отож, доцільним є розгляд специфічних факторів, що визначають особливості інвестиційних процесів в умовах повномасштабної

війни в Україні. На наш погляд, в умовах воєнного стану, усі специфічні чинники, що фомують інвестиційну привабливість вітчизняної економіки, варто розділити як на фактори позитивного, так і негативного впливу (рис. 1.6).

Рисунок 1.6 Факторне забезпечення залучення іноземних інвестицій в економіку України в умовах воєнного стану

Джерело: складено за [18].

Як видно з рисунка 1.6, окрім суто позитивних і негативних чинників, існує двонаправлених факторів, що характеризуються подвійним характером впливу на процес залучення інвестицій в економіки країни. Очевидо, що вони можуть виступати як стимуляторами, так і обмежувачами інвестиційної активності, залежно від політичних, економічних та соціальних умов функціонування держави. Основна їх особливість полягає в тому, що за сприятливих соціально-економічних і політичних умов вони мають позитивний впливати на інвестиційний клімат країни, тоді як за наявності зовнішніх або

внутрішніх ризиків, можуть стримувати інвестиційну активність зарубіжних інвесторів. До таких чинників відносять нормативно-правові, ресурсні, ринкові, економічні, політичні та державно-інвестиційні.

Нормативно-правові чинники визначають інституційне середовище інвестиційної діяльності в країні, до них належать законодавчі та підзаконні акти, що формують правову основи залучення інвестиційного капіталу, забезпечують гарантії прав іноземних інвесторів та регламентують умови здійснення процесів інвестування. Варто зауважити, що стабільність та передбачуваність законодавства створюють великий кредит довіри до держави, тоді як часті зміни правових норм або надмірна зарегульованість їх можуть, навпаки, підвищувати інвестиційні ризики для країни.

Ресурсні чинники, які мають вплив на обсяги іноземного інвестування, характеризують потенціал країни з погляду наявності природних, трудових і технологічних ресурсів, які визначають її конкурентоспроможність та унікальність. Очевидно, що значний ресурсний потенціал країни може стимулювати приплив іноземного інвестиційного капіталу, однак його нераціональне використання або пошкодження інфраструктури внаслідок бойових дій здатні суттєво знизити інвестиційну привабливість національної економіки.

Ринкові детермінанти відображають стан і динаміку розвитку внутрішнього ринкового середовища. Вони характеризують рівень добробуту та купівельної спроможності населення, місткість національного ринку, стан конкуренції, рівень макроекономічної стабільності, наявність бар’єрів щодо входу на ринок, а також ступінь відкритості та доступності ринкової інформації. У період воєнного стану ці параметри зазнають суттєвих змін, що може як обмежувати, так і активізувати інвестиційні процеси в окремих галузях, регіонах країни.

Економічні складові охоплюють параметри, що визначають загальну стабільність і динаміку розвитку національної економіки, зокрема рівень кваліфікації та вартості робочої сили, інфляційні процеси, доступність

фінансових ресурсів, прибутковість бізнесу, стан виробничої інфраструктури та потенціал окремих регіонів. У воєнних умовах дана група чинників, може одночасно виступати і каталізатором структурних змін, і факторами зниження ділової активності об’єкту інвестування [19].

Державна інвестиційна політика будь якої країни світу, в тому числі і України є ключовим регулятором нарощення або ж зменшення темпів здійснення інвестиційних процесів, вона включає цілий комплекс політичних, фінансових та адміністративних заходів, спрямованих на формування сприятливого інвестиційного клімату в державі. Ефективність державної інвестиційної діяльності визначається іміджем країни на міжнародній арені, особливостями податкової, валютної, протекціоністської політики, системою державних стимулів, а також доступом до ринку капіталу. У період воєнного стану ефективна державна політика може компенсувати частину ризиків, тоді як її непослідовність – посилювати інвестиційну невизначеність [20, с.140].

Отже, процес залучення іноземних інвестицій в економіку України є багатофакторним і залежить від поєднання об’єктивних та суб’єктивних чинників. До ключових детермінант належать політична стабільність, якість інституційного середовища, стан макроекономіки, рівень розвитку ринкових відносин, наявність ресурсного потенціалу та ефективність державної інвестиційної політики.

В умовах воєнного стану на інвестиційну активність істотно впливають ризики безпеки, правова непередбачуваність і зниження ділової довіри, проте водночас зберігаються певні позитивні передумови для інвестування у стратегічні галузі. Підвищення інвестиційної привабливості України потребує комплексного підходу, спрямованого на мінімізацію ризиків, удосконалення нормативно-правової бази та посилення ролі держави у формуванні сприятливого інвестиційного клімату.

1.3. Міжнародний досвід страхування інвестицій як інструмент економічного розвитку України

Міжнародний досвід переконливо свідчить, що стійке економічне зростання сучасних держав безпосередньо пов'язане із залученням інвестиційних ресурсів, їх ефективним використанням та забезпеченням належного захисту інтересів інвесторів, зокрема майнових. Саме інвестиції виступають фундаментальною основою модернізації виробничих потужностей, впровадження інноваційних технологій і розбудови інфраструктури, що в комплексі визначає динаміку соціально-економічного розвитку країни. В Україні сьогодні, спостерігається певна інвестиційна нестабільність через повномасштабну війну, макроекономічні потрясіння та дисбаланси, інфляційні процеси та обмежений доступ до зовнішнього фінансування. Це робить питання надійного страхового захисту інвестицій надзвичайно актуальним.

В умовах посилення глобалізаційних процесів, нестабільності світової економіки та зростання воєнних ризиків питання гарантування надійного захисту іноземних інвестицій набуває особливої актуальності. Геополітичні загрози, коливання світових ринків, порушення логістичних ланцюгів та зростання непередбачуваності бізнес-середовища можуть суттєво впливати на інвестиційну активність. Для України це проявляється у значних ризиках, пов'язаних із політичною та економічною нестабільністю, що обмежує потенціал залучення іноземного капіталу і потребує додаткових страхових механізмів для захисту інвесторів [21, с.171].

Акумуляція національного та іноземного капіталу у формі інвестицій сприяє зміцненню макроекономічної стабільності, підвищенню міжнародної конкурентоспроможності національної економіки та формуванню позитивного інвестиційного іміджу держави. Тому забезпечення довіри інвесторів до наявних механізмів захисту їхніх інтересів є одним із ключових пріоритетів державної економічної політики [22]. Значущу роль у цьому відіграють прозорі правила гри, наявність гарантій від недобросовісного втручання держави,

ефективні механізми врегулювання інвестиційних спорів та інструменти хеджування ризиків.

Важливу роль у системі мінімізації інвестиційних ризиків відіграє міжнародне страхування інвестицій, яке виступає ефективним інструментом підвищення інвестиційної привабливості країни, стимулює приплив іноземного капіталу та сприяє зміцненню довіри між учасниками міжнародного бізнес-середовища. «В сучасному світі страхування визнається найдієвішим інструментом захисту майнових інтересів інвесторів та є особливим засобом убезпечення інвестиційної безпеки. Страхування даного виду спрямоване на убезпечення інвестиційних ризиків, які, передусім, пов'язані із вкладенням капіталу» [23]. Для України розвиток такого страхування є особливо важливим на тлі економічної невизначеності та потреби у залученні довгострокових інвестицій у критично важливі сектори економіки. У цьому контексті наявність розвиненого міжнародного ринку страхових послуг сприятиме залученню інвестицій як внутрішніх, так і зовнішніх. Варто зауважити, що інвестиційні компанії готові інвестувати в країни, які існують чіткі правила та надійні механізми страхування, щодо захисту їх інвестицій від можливих ризиків..

Слід зауважити, що сучасні наукові дослідження можливих інвестиційних ризиків, здебільшого сконцентровані на вивченні таких основних підвидів, як ризики прямих фінансових витрат, упущеної вигоди та зниження рівня прибутковості тощо.

Світова практика у сфері міжнародного страхування інвестиційної діяльності виокремлює низку ключових ризиків, які визначають ефективність і безпечність інвестиційних процесів. Від правильного ідентифікування таких ризиків залежить формування системи страхового захисту, спрямованої на зменшення ймовірності втрат капіталу. Політична стабільність, інформаційна відкритість, технологічна адаптивність, а також чітке правове регулювання створюють основу для зниження ризиків і підвищення інвестиційної привабливості держави. В Україні ці фактори наразі перебувають у процесі формування, а відсутність повністю дієвих страхових механізмів ускладнює

інвестування та підвищує вразливість капіталовкладень. Ключові інвестиційні ризики та їх загальна характеристика з якими зіштовхуються іноземні інвестори представлені в таблиці 1.3.

Таблиця 1.3. – Систематизація інвестиційних ризиків відповідно до світової практики

Вид інвестиційних ризиків	Загальна характеристика інвестиційного ризику
Ринковий ризик	Ймовірність зниження вартості інвестицій через коливання ринкових цін, основні причини – це зміни економічної кон'юнктури, політична нестабільність, коливання попиту й пропозиції або зміна відсоткових ставок.
Інфляційний ризик	Виникає внаслідок зростання рівня цін, що зменшує купівельну спроможність грошей і реальну прибутковість інвестицій, за умови якщо дохідність не перевищує рівень інфляції, інвестор зазнає реальних втрат.
Кредитний ризик	Пов'язаний із ситуацією, коли невиконання боржником (державою чи компанією) своїх зобов'язань за борговими інструментами, зокрема облігаціями, що може призвести до втрати частини або всієї суми інвестицій.
Операційний ризик	Втрати через недоліки у внутрішніх процесах підприємств, а саме технічні збої, управлінські помилки, шахрайство чи людський фактор, може суттєво зменшити прибутковість інвестицій або спричинити фінансові збитки.
Ліквідний ризик	Передбачає неможливость швидкої реалізації активів підприємства за вигідними цінами, особливо в період ринкової нестабільності або на малоліквідних ринках, продаж активів із великим дисконтом спричиняє значні втрати для інвесторів.
Політичний та регуляторний ризики	Виникають у зв'язку із змінами в державній політиці щодо податкового або митного законодавства, через націоналізацію або введення санкцій, що в свою чергу знижує прибутковість та доступ до національних ринків приймаючих країн.
Валютний ризик	Зумовлений коливаннями валютних курсів при інвестуванні за кордон, девальвація національної валюти приймаючої країни знижує вартість активів у перерахунку на валюту інвестора.
Системний ризик	Пов'язаний із нестабільністю фінансової системи, через такі основні форми прояву, як світові кризи, рецесії чи банкрутство великих фінансових установ, його надзвичайно складно передбачити, він одночасно впливає на практично усі сегменти міжнародного ринку.

Джерело: складено автором

Очевидно, що в межах кожного виду ризиків, щодо здійснення інвестиційної діяльності, мають бути визначені ефективні методи оцінювання та управління, які здатні по різному впливати на формування інвестиційного

клімату та умови виробничо-комерційної діяльності. Серед значної кількості методів управління ризиками в контексті здійснення інвестиційної діяльності, на наш погляд, доцільно було б виділити наступні:

- по-перше, диверсифікація – розподіл інвестицій поміж різноманітних активів, секторів та регіонів для зниження ризиків концентрованих збитків;

- по-друге, хеджування – застосування грошових інструментів, таких як, опціони, ф'ючерси, свопи для послаблення впливу коливань цін та валютних курсів;

- по-третє, страхування застосування політичного страхування та страхових продуктів від значних фінансових і політичних ризиків;

- по-четверте, регулярний моніторинг і аналіз, який передбачає невпинний нагляд та контроль за ринковою кон'юнктурою, оцінку та аналіз фінансових результатів та коривуваття інвестиційної стратегії у разі зміни ситуації.

У сучасних умовах для України найбільш необхідною є потреба саме в політичному страхуванні для підтримки фінансування пріоритетних галузей та інвестиційних проєктів іноземних інвесторів. Це зумовлено інвестиційною непривабливістю, скороченням централізованих джерел капіталовкладень, обмеженим доступом до банківських кредитів і ресурсів фондового ринку, а також нестачею внутрішніх фінансових можливостей підприємств [24]. Глибокі структурні диспропорції спричиняють підвищення макроризиків, що негативно впливає на взаємодію реального та фінансового секторів економіки.

Як бачимо, «страхові гарантії інвестиційної діяльності відіграють ключову роль у формуванні сприятливих умов для іноземних інвесторів, оскільки мінімізують їхні потенційні ризики та підвищують передбачуваність економічного середовища» [25]. Наявність таких гарантій створює реальні стимули для ухвалення позитивних інвестиційних рішень щодо розміщення капіталу, зміцнюючи довіру до механізмів державного регулювання та інституційної стабільності. Забезпечення страхового захисту не лише підвищує інвестиційну привабливість країни, а й сприяє розширенню міжнародного співраці, активізації притоку фінансових ресурсів та реалізації масштабних

інвестиційних проєктів. У підсумку це формує стійку основу для ефективного функціонування та довгострокового розвитку національної економіки, посилюючи її міжнародну конкурентоспроможність. Для українського ринку розвиток таких механізмів є особливо актуальним у контексті сучасних економічних та політичних викликів, сприяючи стабілізації інвестиційного середовища та залученню довгострокового капіталу.

Страхові гарантії інвестиційної діяльності охоплюють широкий спектр інструментів, здатних мінімізувати різні види ризиків та забезпечити захист капіталовкладень у нестабільному економічному середовищі [26]. До них відносяться політичне страхування, що зменшує ризики, пов’язані зі змінами державної політики та політичною нестабільністю; страхування кредитних ризиків, яке захищає інвестора від неплатоспроможності контрагентів; страхування ринкових та фінансових ризиків, що дозволяє зменшити втрати від коливань цін, валютних курсів та інфляції; а також страхування операційних ризиків, яке забезпечує стабільність підприємницької діяльності. В Україні застосування цих механізмів перебуває на стадії розвитку, що створює необхідність у вдосконаленні нормативної бази та розширенні спектру страхових продуктів для підвищення інвестиційної привабливості. Застосування страхових механізмів у сучасних реаліях не лише підвищує передбачуваність інвестиційних потоків, а й створює стимул для довгострокового вкладення капіталу, сприяючи зміцненню інституційної стабільності та розвитку національної економіки.

Отже, міжнародний досвід підтверджує, що ефективний захист інвестицій є ключовим чинником економічного зростання та залучення капіталу. Страхові механізми, зокрема політичне страхування та страхування фінансових і ринкових ризиків, підвищують передбачуваність інвестиційного середовища та довіру інвесторів. Для України розвиток таких інструментів є особливо актуальним через економічну нестабільність і геополітичні ризики. Їх впровадження сприяє залученню довгострокових інвестицій і зміцненню міжнародної конкурентоспроможності країни.

РОЗДІЛ 2
АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ТА ЗАХИСТУ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ І ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ

2.1. Аналіз динаміки та структури прямих іноземних інвестицій в Україні в умовах глобальних та воєнних викликів

В умовах сьогодення, глобалізація суттєво змінює економічні зв’язки між країнами та визначає умови руху іноземних інвестицій. Для України залучення іноземного інвестиційного капіталу є одним з основних інструментів економічного розвитку, створення додаткових робочих місць і впровадження сучасних та модернізацію діючих технологій. «Процес залучення іноземних інвестицій завжди був важливою передумовою розвитку національної економіки та важливим індикатором умов підприємницької діяльності, саме тому виникла необхідність зосередження уваги на питаннях іноземного інвестування» [27]. Саме тому, вивчення динаміки іноземних інвестицій є одним із важливих завдань для розуміння змін інвестиційного середовища та ролі глобальних процесів у формуванні цих змін.

Важливість залучення прямих іноземних інвестицій в Україну визначається насамперед потребою зміцнення промислового потенціалу держави, подолання соціально-економічної та технологічної відсталості, стимулювання процесів реіндустріалізації та підвищення конкурентоспроможності національних виробників. Починаючи з 2022 року, ця потреба посилилася через необхідність відновлення економіки, що зазнала значних втрат унаслідок бойових дій [28, с. 89]. Сьогодні українська економіка значною мірою розраховує на міжнародну донорську допомогу для підтримки національної економіки та її відбудови. Для довгострокової стійкості країни, на наш погляд, критично важливим кроком є забезпечення сприятливих умов

розвитку сильного бізнесу, який зможе гарантувати стабільні надходження до державного бюджету через сплату податків. В такому контексті, саме ПІІ мають стати джерелом не лише фінансової підтримки українського бізнесу, але й основним стимулом для модернізації бізнес-процесів, впровадження ESG-стандартів та потенційного розширення експортного потенціалу українських підприємств.

За для визначення місця та ролі ПІІ з точки зору, забезпечення економічного розвитку України необхідно зробити аналіз та оцінку динаміки прямого іноземного інвестування в Україні. На таблиці 2.1 представлена динаміка ПІІ за період 2017-2024 р.р. Варто зауважити, що для аналізу динаміки обсягів інвестицій в Україну взято діапазон, який включає перід до повномасштабного вторгнення, період його початку та активної фази.

Таблиця 2.1. – Динаміка прямих іноземних інвестицій в Україні з 2017 по 2024 рр. (млн.дол.США)

Роки	ПІІ в Україну		ПІІ з України		Сальдо	
2017	3692	-	8	-	+3684	-
2018	4455	+763	-5	-13	+4460	+21,1 %
2019	5860	+1405	648	+653	+5212	+16,9 %
2020	-868	-6728	82	-566	-950	-118,2 %
2021	6687	+7555	-198	-280	+6885	+ 824,7 %
2022	1152	-5535	529	727	+623	-91,0%
2023	4247	3095	42	-487	+4205	575,0%
2024	3329	-918	-162	-204	+3497	-17,0%

Джерело: складено за [29].

Моніторинг показників прямих іноземних інвестицій поданих в таблиці показує, різкі коливання та відсутність стабільності в обсягах ПІІ в Україні. Проаналізувавши показники, наведені в таблиці, можна зробити висновок про особливості розвитку прямих іноземних інвестицій в Україні протягом 2017–2024 рр. У період 2017–2019 рр. в Україні спостерігалося стале зростання прямих іноземних інвестицій. Притік ПІІ зріс на +21,1% у 2018 р. та ще на +16,9% у 2019 р., що було зумовлено макрофінансовою стабілізацією, підвищенням інвестиційної привабливості та активізацією ділової активності

вітчизняних суб'єктів господарювання. Сальдо ПІІ у цей період залишалося стабільно позитивним. У 2020 р. відбувся різкий негативний злам: сальдо скоротилося на –118,2%, а обсяги ПІІ в Україну стали від'ємними. Основними факторами цього падіння стали глобальна економічна криза, спричинена пандемією COVID-19, та масовий відтік капіталу з ринків, що розвиваються.

У 2021 р. відбулося надзвичайно потужне відновлення інвестиційної активності. Сальдо ПІІ зросло на +824,7%, що пояснюється післяпандемічним підйомом світової економіки, відновленням інвестиційних програм та поверненням іноземних інвесторів до проєктів, відкладених у 2020 році.

Починаючи з 2022 р., динаміка знову погіршилася: сальдо ПІІ скоротилося на –91,0%, що безпосередньо пов'язано з початком повномасштабної війни, посиленням ризиків та зниженням довіри інвесторів. У 2023 році спостерігалося часткове відновлення інвестиційної діяльності та зростання сальдо на +575%, що стало наслідком зовнішньої фінансової підтримки та стабілізаційних програм. Проте у 2024 р. темпи знову знизилися на –17,0%, що свідчить про збереження високої невизначеності та обмеженість можливостей для масштабного притоку капіталу.

З метою кращого розуміння виявлених тенденцій доцільно графічно відобразити зміни обсягів ПІІ у 2017–2024 рр., що подано на рисунку 2.1.

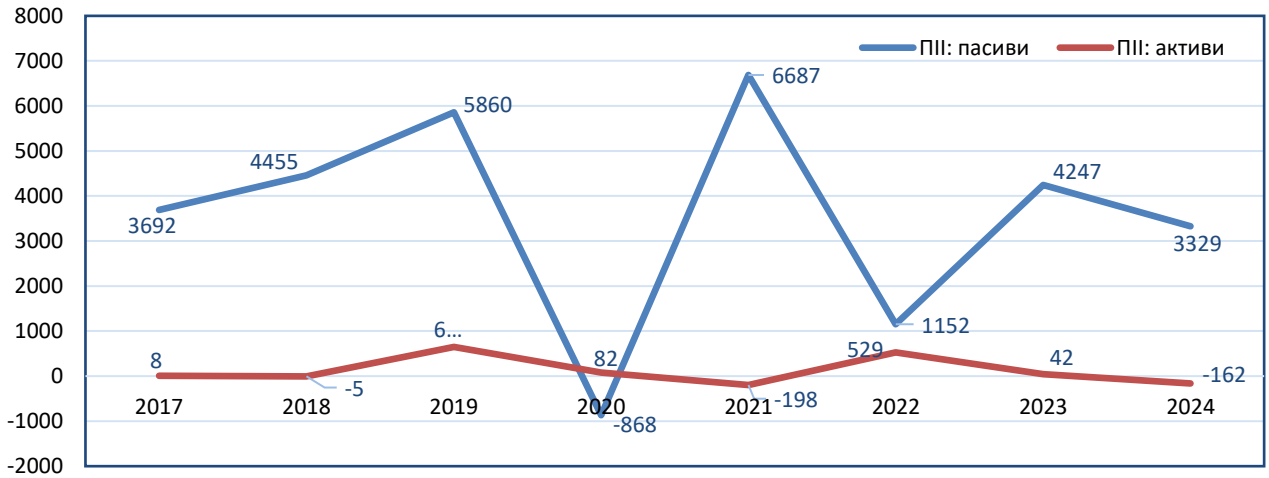

Рисунок 2.1 Зміни обсягів прямих іноземних інвестицій: пасиви і активи України за період 2017–2024 р.р.(млн дол. США)

Джерело: складено автором

Рисунок 2.1 ілюструє динаміку пасивів та активів ПІІ України у період з 2017 по 2024 рік (млн дол. США). Як бачимо, пасиви ПІІ мають яскраво виражену волатильність з кількома піками у 2019, 2021 та 2023 роках. У 2020 році приплив інвестицій був від'ємним, що свідчить про відтік капіталу. Обсяги активів ПІІ набагато менші і коливаються близько нуля, із невеликими позитивними і негативними значеннями. Загалом, обсяги іноземних інвестицій в Україну значно перевищують обсяги українських інвестицій за кордон.

Отож, за 2017–2024 рр. Україна залишалася нетто-одержувачем ПІІ, однак їхня динаміка суттєво залежала від таких зовнішніх кризових факторів, як пандемія, війна, а також внутрішньої макроекономічної стабільності та рівня ризиків для інвесторів.

У контексті повномасштабної війни в Україні та її катастрофічних наслідків для української економіки, питання залучення ПІІ набуває особливої ваги. Слід зауважити, що «воєнні й конфліктні фактори суттєво стримують активність ПІІ, а політична нестабільність знижує довіру інвесторів» [30]. Прямі іноземні інвестиції в Україні мають виконувати важливу роль з точки зору відновлення економіки, оскільки вони сприятимуть модернізації виробничих потужностей, введенню новітніх технологій, створенню робочих місць та тісній інтеграції з міжнародними ланцюгами вартості [31].

Водночас, як показують аналітичні дослідження, основною перешкодою для здійснення інвестиційної діяльності, особливо іноземними інвесторами в сучасних умовах війни є високий ступінь ризику та відсутність гарантій безпеки. За таких умов важливим є не лише спостереження за довготривалими тенденціями, але й аналіз короткострокової динаміки, завдяки якому існує можливість своєчасного виявлення як нових можливостей для здійснення інвестицій, так і виявляти потенційно вразливі сектори національної економіки.

З огляду на вище зазначене, важливим є не лише загальний аналіз обсягів ПІІ, а й вивчення їх розподілу за окремими галузями економічної діяльності. Це дозволяє оцінити, які сектори економіки найбільш привабливі для іноземних інвесторів, а також виявити потенційні зони ризику для вкладень. Детальні дані

щодо динаміки ПІІ за галузями на основі Додатку А наведено у Таблиці 2.2. [32].

Таблиця 2.2. – Динаміка ПІІ в Україну за видами економічної діяльності за період 2023-2024 р.р. (млн. дол. США)

Галузі економічної діяльності	2023	2024	Абсолютне відхилення
Сільське, лісове та рибне господарство	130,6	421,2	290,6
Промисловість	688,7	645,3	-43,4
Будівництво	14,1	-202,1	-216,2
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	1573,3	913,4	-659,9
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	213,7	74,0	-139,7
Тимчасове розміщування й організація харчування	50,8	98,0	47,2
Інформація та телекомунікації	607,3	212,6	-394,7
Фінансова та страхова діяльність	761,6	812,3	50,7
Операції з нерухомим майном	214,5	263,2	48,7
Професійна, наукова та технічна діяльність	180,3	249,2	68,9
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	-1,4	26,9	28,3
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	6,7	32,7	26,0
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	0,5	-38,1	-38,6
Нерозподілено за видом економічної діяльності	52,5	42,0	-10,5
Всього ПІІ в Україну	4484,7	3551,7	-933,0

Джерело: складено автором

Як видно, з таблиці 2.2 обсяги ПІІ в Україну за основними сферами економічної діяльності у 2023-2024 роках, демонструють істотні міжгалузеві відмінності та різні за розмірами обсяги інвестування. Загальний обсяг ПІІ у 2024 році склав 3551,7 млн. доларів США, що на 20,8% менше у порівнянні із попереднім періодом. Найбільший негативний вплив на динаміку загального

обсягу іноземних інвестицій мали сфера будівництва, очевидно, що через війну та руйнування інфраструктури від 14,1 млн.дол. США до -202,1 млн.дол. США., також внаслідок скорочення обсягів продажів та зниження активності через складні логістичні умови інвестиції в оптову та роздрібну торгівлю скоротилися на 42%. Скорочення чистого притоку інвестицій також, відобразилося в галузі інформації та телекомунікацій на 65%.

Однак, окремі сфери економічної діяльності демонструють позитивну динаміку. У сільське, лісове та рибне господарство відбувся притік іноземних інвестицій на 222,5%, таке зростання можна пояснити через розширення агропроєктів на безпечніших територіях переважно на Заході та в Ценрі країни. Зростанння IT та консалтингових поєктів, що частково підтримуються іноземними інвесторами вплинули на приріст інвестицій у професійну, наукову та технічну діяльність. Незначне, але позитивне зростання іноземних інвестицій на 6,7% демонструє фінансова та страхова діяльність, що вказує на стабілізацію фінансових потоків. Також, зростання відзначається у сфері нерухомості та тимчасового розміщення та організації харчування, тобто інвестиційні вкладення надходять в готелі, ресторани та заклади тимчасового проживання у безпечних регіонах.

Слід зауважити, що «попри зростання інвестицій у 2023 році, більша частина коштів – це реінвестовані доходи вже працюючих в Україні іноземних компаній. ЄБА оцінює інвестиційний клімат в Україні стримано-негативно. І наразі більшість іноземних інвесторів зайняли позицію спостерігачів, зокрема через високі ризики» [33].

У ЄБА зазначають, що закродонні інвестори оцінюють інвестиційний клімат в Україні обережно, радше сказати стримано й навіть з певними негативими рисами. Наразі більшість із них зайняли вичікувальну позицію. Не всі закордонні компанії готові до підвищених ризиків, щоб активно вкладати свої інвестиційні кошти в поточних умовах. Водночас окремі інвестиції все ж таки відбуваються, і це переважно з боку тих компаній, які вже тривалий час

присутні на українському ринку, такі як Bayer, Nestlé, Kingspan, Unilever та інші [34].

Попри таку загальну обережність, інвестиційні процеси в Україні не зупинилися, і динаміка 2024 року це підтверджує. У 2024 році основний приплив прямих іноземних інвестицій в Україну сформували переважно європейські та північноамериканські партнери. Попри стриману активність іноземного бізнесу, низка країн продовжує підтримувати Україну капіталовкладеннями – як новими, так і у вигляді реінвестованого прибутку вже присутніх на ринку компаній. Щоб наочно продемонструвати структуру цих надходжень, нижче подано дані щодо країн-лідерів за обсягами прямих іноземних інвестицій. Найбільші з них відображено на рисунку 2.2.

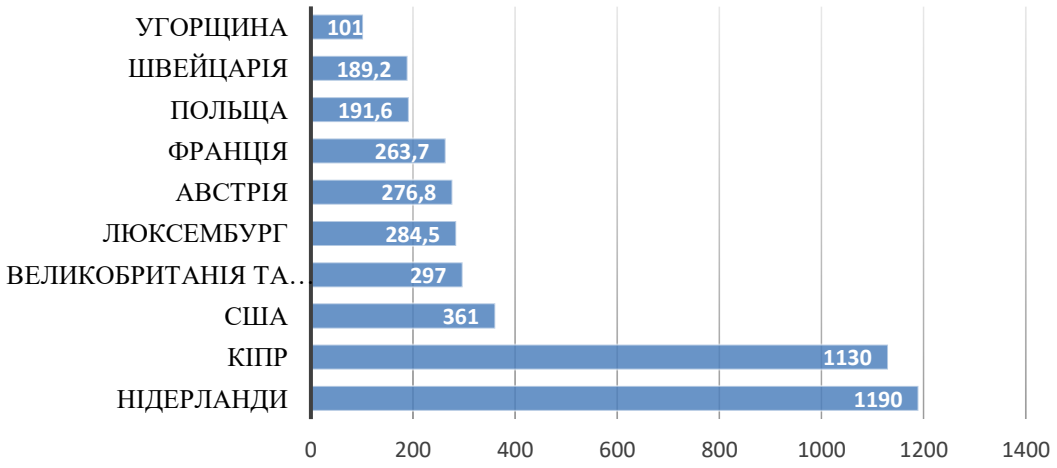

Рисунок 2.2 Країни з найбільшими обсягами прямих іноземних інвестицій в Україну (млн.дол. США)

Джерело: складено за: [34].

Такі показники свідчать, що хоча інвестори загалом і залишаються обережними, країни-партнери продовжують підтримувати українську економіку, а компанії з цих держав демонструють готовність працювати на українському ринку навіть у складних умовах.

Отже, аналіз динаміки прямих іноземних інвестицій в Україну свідчить про їх значну залежність від зовнішніх шоків, зокрема пандемії та повномасштабної війни. Попри періоди різкого спаду, інвестиційна активність частково відновлювалася завдяки підтримці міжнародних партнерів та реінвестуванню прибутку вже присутніх в Україні компаній. У галузевому розрізі спостерігається суттєва диференціація: одні сектори зазнали значних втрат, інші – демонструють стійке зростання навіть у кризових умовах. Загалом ПІІ залишаються критично важливим інструментом для модернізації економіки, відновлення виробничих потужностей та зміцнення довгострокової економічної стійкості України.

2.2. Аналіз і оцінка інвестиційної привабливості України в контексті економічної свободи

Поглиблення глобалізаційних процесів та швидкі темпи зростання міжнародної конкуренції між державами зумовлюють необхідність активного залучення іноземного інвестиційного капіталу. Країни прагнуть підвищувати свою інвестиційну привабливість «шляхом створення сприятливих умов для бізнесу, розвитку інфраструктури, забезпечення політичної та економічної стабільності. Крім того, важливо розуміти та визначати ключові чинники, що впливають на рішення іноземних інвесторів щодо розміщення їхнього капіталу» [35, с. 77].

Варто зауважити, що аналіз та оцінка основних критеріїв формування інвестиційної привабливості дає можливість урахувати усі сильні та слабкі сторони країн з позиції потенційного інвестора та формувати політику, спрямовану на залучення закордонних інвестицій.

Стратегія будь-якої країни світу в контексті здійснення міжнародної інвестиційної діяльності, насамперед має бути зосереджена на визначенні

основних пріоритетних напрямків та науковому обґрунтуванні вкладення інвестиційного капіталу та узгодженості із державними й суспільними інтересами. Окрім того, важливим є також забезпечення умов для швидкого подолання економічної кризи, стабілізації та подальшого розвитку національної економіки.

Державна політика стимулювання інвестиційної діяльності передбачає можливість досягнення вихначених цілей та нарощення темпів економічного зростання як для суб'єктів інвестування, так і для держави. «Інвестиційна діяльність завжди привертає увагу та інтерес учасників міжнародних економічних процесів. Це пояснюється тим, що ефективне інвестування є основою розвитку економічної діяльності та відіграє вирішальну роль в економічному піднесенні всієї країни» [36, с. 206].

Для успішної інтеграції України в глобальну економічну систему необхідні значні інвестиційні ресурси, адже саме вони створюють підґрунтя для сталого розвитку держави та нарощення міжнародної конкурентоспроможності. У цьому процесі особливо важливою є вплив іноземних інвестицій, які не лише здатні пришвидшити модернізацію інфраструктури, а й сприятимуть запровадженню сучасних технологій, підвищуючи таким чином показники результативність функціонування національної екноміки та зміцнення її позицій на міжнародній арені [37, с.207]. Крім того, розвиток інвестиційного середовища позитивно впливає на створення нових робочих місць, збільшення обсягів виробництва та розширення внутрішнього ринку. Відтак, покращення інвестиційного клімату стає важливою умовою економічної стабільності та привабливості України для потенційних інвесторів.

Водночас у Законі України «Про інвестиційну діяльність» наголошується, що «інвестиції охоплюють різноманітні форми матеріальних і нематеріальних активів, які спрямовуються на фінансування підприємницької чи іншої діяльності. Результатом такої діяльності має бути отримання прибутку та/або досягнення соціальних чи екологічних результатів, що підкреслює комплексну природу інвестицій та їхню значущість для всебічного розвитку держави» [38].

Варто відмітити, що Україна має конкурентоспроможну робочу силу, велику кількість природних ресурсів та вигідне географічне місце розташування, що формує досить великий потенціал та економічний інтерес для залучення іноземних інвестицій. Проте, починаючи з 2014 року, через політичну та економічну нестабільність, повномасштабну війну в країні рівень ПІІ знизився, окрім того корупція та слабка правова база, також гальмують приплив закордонних інвестиційних ресурсів.

За результатами опитувань 2024–2025 років (ЕВА серед членських компаній) як ключові негативні фактори зараз називають: військову агресію/війну, корупцію, слабку судову систему, брак робочої сили, атаки на енергосистему, а також валютні/валютно-фінансові обмеження. «Інтегральний показник Індексу інвестиційної привабливості України дещо зріс у 2025 році та склав 2,70 бала з 5-ти можливих (2,49 бала у 2024 році)». Результати нових показників щорічного дослідження, який проведено ЄБА серед членських компаній разом із міжнародною групою компаній NEQSOL HOLDING B.V. (Рис. 2.3) [39].

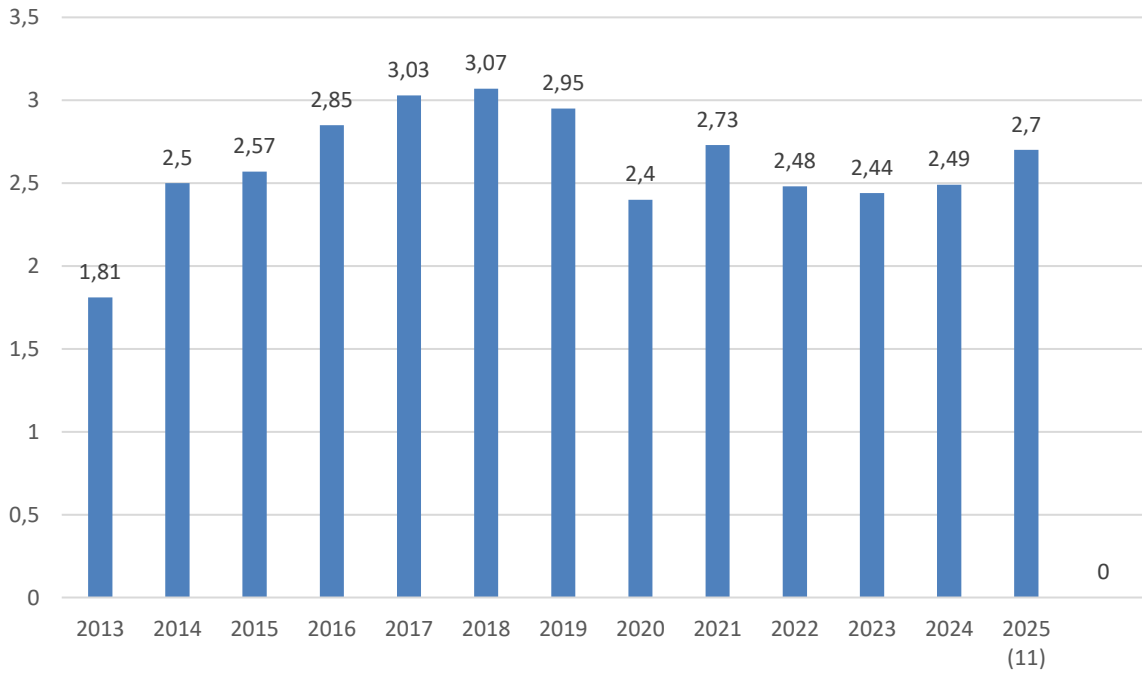

Рисунок 2.3 Динаміка індексу інвестиційної привабливості України за період 2013-2025 р.р.

Джерело: складено за: [39].

Як бачимо, динаміка індексу інвестиційної привабливості України у 2013–2025 рр. демонструє хвилеподібні зміни, що безпосередньо відображають політичні та економічні виклики країни. Після різкого падіння у 2013 році індекс стабільно зростав до 2018 року, досягнувши максимального значення на тлі активізації реформ та макроекономічної стабілізації. У 2019–2020 рр. спостерігається зниження, пов'язане з уповільненням реформ і впливом глобальної пандемічної кризи. Починаючи з 2022 року, індекс знову падає через повномасштабну війну та зростання безпекових ризиків, що суттєво зменшує інвестиційну активність. Проте у 2023–2025 рр. бачимо поступове відновлення індексу, що свідчить про обережний оптимізм інвесторів і очікування подальшої стабілізації. Наша країна з великим потенціалом в контексті економічного розвитку, очевидно, що буде привертати увагу, як зарубіжних, так і вітчизняних інвесторів.

Слід відмітити, що «іноземні компанії обачно підходять до інвестицій. Для більшості з них інвестувати в період війни є неможливим. Однак є інвестори, що готові прийняти навіть високі поточні ризики. Попри багаторічні проблеми та високі безпекові ризики, Україні є що запропонувати західним інвесторам» [40].

Аналіз динаміки індексу інвестиційної привабливості свідчить, що його коливання за період 2013–2025 років, на наш погляд, були безпосередньо пов'язані зі змінами економічного середовища, політичною ситуацією та зовнішніми викликами. Для більш повного розуміння причин таких змін, доцільно розглянути основні чинники, які впливають на обсяги іноземного інвестування в економіку України. Очевидно, що на приплив іноземного інвестиційного капіталу відбувається під дією, як позитивних чинників, що стимулюють зацікавленість інвесторів, так і негативних, що стримують надходження капіталу. Аналіз цих факторів дозволяє оцінити загальний інвестиційний клімат країни та визначити напрями, у яких необхідні подальші економічні й інституційні зміни. На рисунку 2.4 представлено наведено основні

позитивні та негативні впливи, що впливають на обсяги іноземних інвестицій України в сучасних умовах.

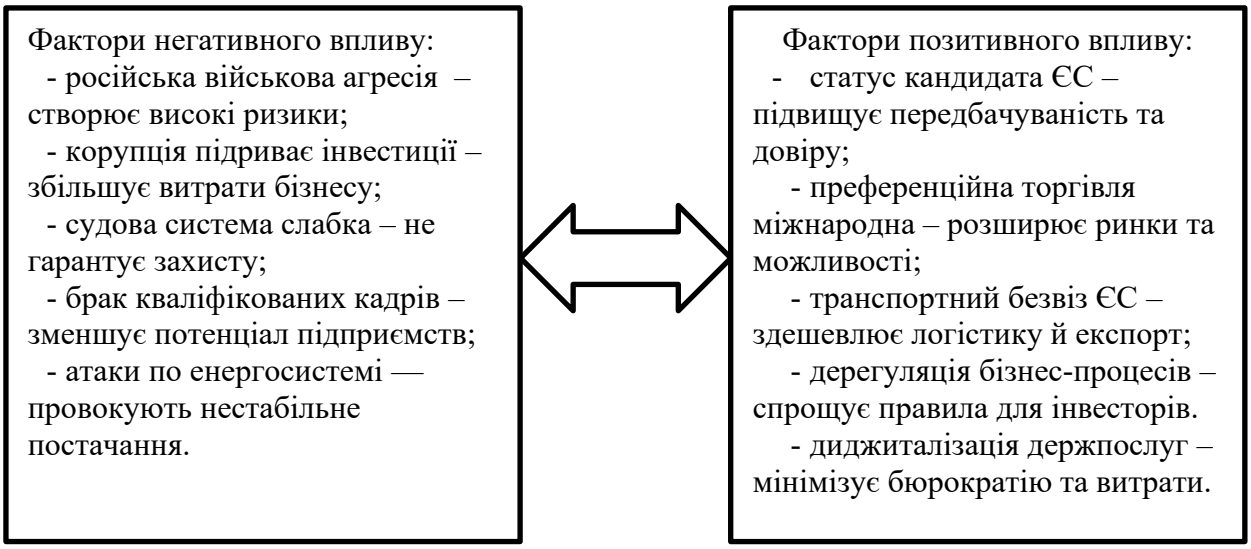

Рисунок 2.4 Фактори впливу на інвестиційну привабливість України в сучасних умовах

Джерело: складено за [41].

Як бачимо, інвестиційне середовище України формується під впливом протилежних за своєю суттю факторів, з одного боку, війна, корупція, слабка судова система, кадровий дефіцит та енергетична нестабільність суттєво стримують інвесторів; з іншого – євроінтеграційний прогрес, торговельні преференції, логістичні спрощення, дерегуляція та диджиталізація створюють умови для підвищення привабливості країни. Збалансування цих чинників визначає перспективи інвестиційного розвитку.

За таких умов важливо мати об’єктивний інструмент, що дозволяє кількісно оцінити рівень відкритості економіки, ступінь державного втручання та якість інституційного середовища. Саме тому, доцільно звернутися до аналізу індексу економічної свободи. Індекс економічної свободи є одним із ключових орієнтирів розвитку та одним впливових показників оцінки інвестиційної привабливості країни. Зазвичай країни з вищими показниками економічної свободи характеризуються вищим рівнем життя населення,

більшими можливостями для реалізації особистих свобод. «Економічна свобода країн оцінюється за п’ятьма показниками: масштаби державного втручання, правова система та права власності, стабільність валюти, свобода міжнародної торгівлі, державне регулювання ринку праці та бізнесу. При цьому максимум, який може набрати країна за кожним з показників, є 10 балів» [42].

Рейтинг оцінки України за п’ятьма критеріями економічної свободи та динаміка індексу за період 2019–2025 р.р. із позицій міжнародного рейтингування представлено на рисунку 2.5.

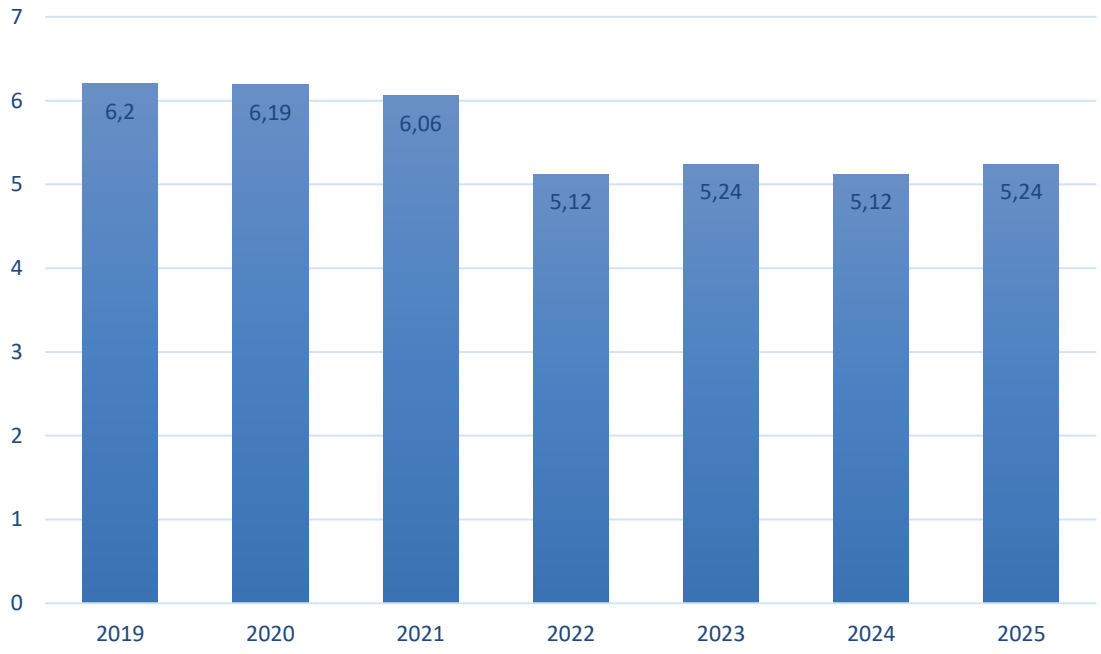

Рис. 2.5 Динаміка індексу економічної свободи України за 2019-2025р.р.

Джерело: складено за: [43].

Як бачимо, за період 2019–2021 рр. показник утримувався на відносно стабільно високому рівні — понад 6 балів, що свідчить про більш сприятливе інституційне середовище в ці роки. Починаючи з 2022 року, спостерігається різке зниження індексу до 5,12 бала, що, ймовірно, пов’язано з наслідками повномасштабної війни, посиленням регуляцій та погіршенням економічної стабільності. У 2023 році ситуація дещо покращилася, і індекс піднявся до 5,24 бала, однак це зростання залишається помірним. У 2024 році показник знову повернувся до рівня 5,12, що вказує на нестійкість тенденцій. 2025 рік

демонструє повторне підвищення до 5,24 бала, що може свідчити про поступове відновлення економічної свободи, хоча її рівень все ще нижчий, ніж у довоєнний період.

Отже, інвестиційна привабливість України значною мірою залежить від глобалізаційних викликів та необхідності залучення іноземного інвестиційного капіталу. Аналіз основних чинників дає змогу враховувати сильні та слабкі сторони країни, що є важливим для формування ефективної інвестиційної політики. Незважаючи на значний потенціал, політична нестабільність, війна з рф та інституційні проблеми суттєво стримують приплив іноземних інвестицій. Проте, поступове відновлення індексу інвестиційної привабливості свідчить про обережний оптимізм інвесторів. Важливо враховувати рівень економічної свободи як ключовий індикатор, що впливає на довгострокове залучення інвестицій та стабільність економіки.

2.3. Моніторинг системи захисту та страхування іноземних інвестицій в умовах воєнних ризиків

Важливою складовою регулювання ПІІ є державно-правові гарантії їхнього захисту, закріплені в Законі України «Про режим іноземного інвестування» [44]. Основні з них такі:

- гарантії у разі зміни законодавства, якщо норми щодо захисту інвестицій змінюються, протягом 10 років діють гарантії, передбачені чинною редакцією закону на момент інвестування;
- захист від примусового вилучення та незаконних дій органів влади, націоналізація іноземних інвестицій заборонена, еквізиція можлива лише у надзвичайних ситуаціях і за рішенням органу, уповноваженого Кабінетом Міністрів;

- відшкодування та компенсація збитків означає, що іноземні інвестори мають право на відшкодування усіх збитків, включно з втраченою вигодою та заподіяною моральною шкодою, через неправомірні дії чи бездіяльність державних органів;
- гарантії у разі припинення інвестиційної діяльності, закордонний інвестор може повернути свої вкладення у натуральній формі або у валюті без податків і мита протягом шести місяців після завершення діяльності;
- гарантії вільного переказу доходів та прибутків за результатом інвестиційної діяльності, після сплати всіх обов'язкових податкових платежів іноземним інвесторам гарантується негайний та безперешкодний переказ за кордон отриманих прибутків і інших грошових коштів.

В умовах підвищених ризиків, саме страхування інвестицій є основним та найважливішим механізмом захисту інвестиційного капіталу не залежно від джерела його походження. Воно забезпечує прогнозованість вкладень, гарантує та дозволяє власникам інвестиційного капіталу мінімізувати можливі втрати.

Серед основних ризиків для потенційних інвесторів – є «фізичне знищення майна внаслідок воєнних дій, націоналізація чи реквізиція активів, кібератаки та збої в IT-системах, невизначеність правового регулювання, а також загрози життю й здоров'ю самого інвестора. Сукупність цих факторів зумовлює потребу у спеціалізованих механізмах страхового захисту, які нині впроваджуються як на національному, так і на міжнародному рівнях» [45].

Після початку повномасштабної військової агресії рф 24 лютого 2022 року інвестиційний клімат України зазнав суттєвих трансформацій. Одним із ключових викликів, що змінив поведінку іноземних інвесторів, стало різке зростання ризиків, пов'язаних із прямими воєнними загрозами, порушенням логістичних ланцюгів, небезпекою втрати активів та загальною макроекономічною невизначеністю. Очевидно, що в таких умов присутність іноземного інвестиційного капіталу в економіці України значною мірою залежить від наявності ефективних механізмів страхування та гарантування.

«З метою подолання цих викликів та залучення іноземних інвестицій в Україну уряд розпочав впровадження значних регуляторних та економічних реформ. Одним з основних кроків стало страхування інвестицій від воєнних ризиків в Україні, що дозволить інвесторам розраховувати на покриття потенційних збитків зумовлених воєнними діями в Україні» [46].

У відповідь на виклики, які були пов'язані насамперед із бойовими діями та атаками по всій території країни українська влада разом із міжнародними партнерами запровадила ряд заходів задля створення дієвої системи захисту та страхування інвестицій, в тому числі іноземних.

Україна формує багаторівневу систему захисту іноземних інвесторів, що охоплює як внутрішні державні механізми, так і міжнародні гарантійні інструменти. Національне законодавство містить низку гарантій, які забезпечують іноземним інвесторам захист від протиправного вилучення активів, зміни законодавства, незаконних дій державних органів, а також гарантії компенсації збитків та переказу прибутків за кордон. Проте, початок війни продемонстрував обмеженість цих гарантій у частині покриття масштабних воєнних ризиків, що стимулювало уряд до розроблення нового спеціалізованого механізму.

Важливо, що створення системи інвестиційного страхування відбувається паралельно з реформами залучення значних інвестицій. Закон України «Про державну підтримку інвестиційних проектів зі значними інвестиціями» [47] був адаптований до умов воєнного стану та покликаний залучити стратегічних інвесторів через надання податкових, земельних та організаційних стимулів. У комплексі з механізмами страхування цей підхід формує більш передбачуване та захищене середовище для іноземного капіталу.

У відповідь на політичні та воєнні виклики, українська влада разом з міжнародними партнерами запровадила ряд заходів задля створення дієвої системи захисту інвестицій, а саме:

1) у листопаді 2023 року ЕКА України отримало право страхувати та перестраховувати інвестиції від воєнних та політичних ризиків – факт, закріплений у законі, що набрав чинності з 1 січня 2024 року [48];

2) з січня 2024 року ЕКА почала приймати заявки на страхування, як прямих інвестицій, так і інвестиційних кредитів, що передбачено Законом України 3497-IX «Про внесення змін до Закону України «Про фінансові механізми стимулювання експортної діяльності» щодо страхування інвестицій в Україні від воєнних ризиків»;

3) страхування через ЕКА робить захист інвестицій значно доступніши, якщо раніше інвестори могли отримати такі поліси лише через міжнародні організації – MIGA чи DFC, то тепер подібні послуги надає і українська державна установа, що дозволяє швидше та простіше страхувати інвестиції як українським, так і іноземним компаніям [49];

4) комплексна система страхування за формулою: державна + міжнародні організації формує багаторівневий механізм, який зможе підвищувати довіру інвесторів навіть за умов війни, зменшуючи при цьому ризики.

Як бачимо, ЕКА перетворюється на важливу інституцію, що дозволяє іноземним інвесторам планувати довгострокові інвестиції, паралельно з національними механізмами, вагому роль відіграють міжнародні інституції, а саме Американська корпорація з фінансування міжнародного розвитку (DFC) та Багатостороннє агентство гарантування інвестицій (MIGA, група Світового банку) забезпечують страхування політичних та воєнних ризиків для іноземних інвесторів в Україні. DFC пропонує покриття інвестицій до 1 млрд доларів США, включаючи ризики політичного насильства, експропріації, неможливості конвертації валюти тощо. MIGA, у свою чергу, гарантує інвестиції від ризиків експропріації, воєнних дій, державних порушень контрактів та політичних рішень, що можуть впливати на інвестора. У 2023–2024 роках MIGA видала перші гарантії для інвестицій в українські промислові об’єкти, що свідчить про реальне функціонування цього механізму [50].

З огляду на активізацію, як національних, так і міжнародних інструментів страхування, постає необхідність їх систематизованого порівняння. Це дозволить визначити сильні сторони кожного механізму, сфери їх застосування та можливості для іноземних інвесторів. У таблиці 2.3 наведено порівняльну характеристику основних інструментів страхування іноземних інвестицій: ЕКА, MIGA та DFC.

Таблиця 2.3. – Характеристика інструментів страхування іноземних інвестицій (ЕКА – MIGA – DFC)

Критерій	ЕКА (Україна)	MIGA (Світовий банк)	DFC (США)
Статус	Державна установа України	Міжнародна агенція Групи Світового банку	Урядова фінансова корпорація США
Основна мета	Страхування інвестицій від політичних і воєнних ризиків в Україні	Гарантування інвестицій у ризикових країнах	Страхування політичних ризиків та фінансування
Типи покриття	Воєнні та політичні ризики	Експропріація, війна, політичне насильство	Політичне насильство, експропріація, валютні обмеження
Хто може користуватися	Українські та іноземні інвестори	Лише іноземні інвестори	Переважно американські, але доступно ширше
Сума покриття	Залежить від ресурсів ЕКА	Зазвичай від кількох млн дол.	До 1 млрд дол.
Приклади в Україні	Перші договори — 2024–2025 рр.	Park M10 (9,2 млн дол.)	Понад 400 млн дол. у різних секторах
Особливість	Перший український інструмент страхування воєнних ризиків	Найбільш відомий міжнародний гарантійний механізм	Найбільші доступні ліміти покриття

Джерело: складено автором.

З огляду на зазначене, варто відмітити, що сучасна система страхування іноземних інвестицій в Україні перебуває на етапі активного становлення та інституційної розбудови. Вона поєднує національні й міжнародні інструменти, що дозволить мінімізувати ризики, спричинені війною та створить підґрунтя для відновлення та розвитку української економіки. Розширення можливостей страхування через ЕКА, зокрема здійснювати страхування інвестицій, як

зарубіжних, так і вітчизняних інвесторів, в тому числі від воєнних ризиків, а також активна участь міжнародних фінансових інституцій свідчать про поступове формування стабільного механізму, здатного гарантувати інвесторам необхідний рівень безпеки навіть у надзвичайних умовах.

Завдяки консолідованим зусиллям держави, міжнародних партнерів та приватного сектору, в Україні вже діють практичні механізми, які дозволяють бізнесу захищати інвестиції та реалізовувати проекти навіть в умовах війни. Для наочного відображення взаємозв'язку ключових інституцій та інструментів, задіяних у страхуванні іноземного інвестиційного капіталу в Україні, на рисунку 2.6 подано узагальнену схему механізмів страхування інвестицій.

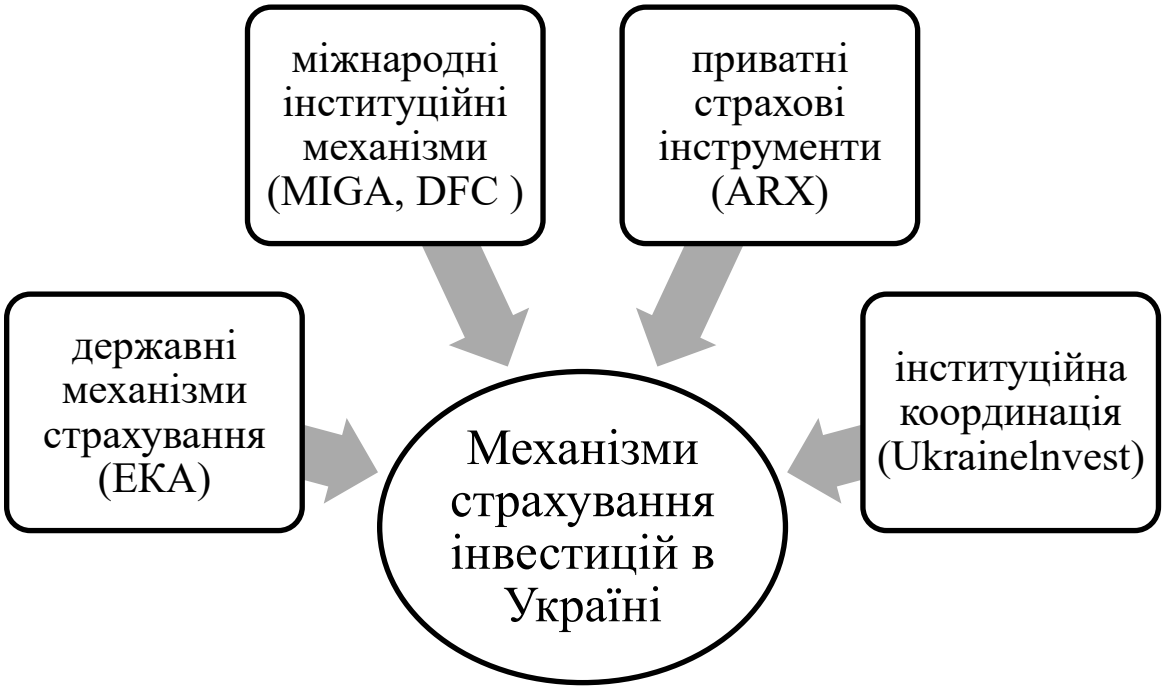

Рисунок 2.6 Узагальнена схема механізмів страхування іноземних інвестицій в Україні за сучасних умов

Джерело: складено за: [51].

На рисунку 2.6 відображено узагальнену структуру механізмів страхування, як іноземних, так вітчизнямих інвестицій в Україні, через

взаємодію державних, міжнародних, приватних та інституційно-координаційних інструментів. Перший блок, державні механізми страхування – представляє національний інструментарій захисту інвестицій, що базується на діяльності ЕКА в Україні, яка виконує функцію страхування та перестрахування інвестицій від політичних і воєнних ризиків, забезпечуючи базову державну підтримку для інвесторів. Другий блок, міжнародні інституції, які забезпечують інвесторам надійні інструменти страхування воєнних, політичних та контрактних ризиків, що підсилює довіру до українського ринку капіталів. Третій блок – приватні страхові інструменти засвідчують той факт, що до формування національної системи управління інвестиційними ризиками долучаються й комерційні страхові компанії, які доповнюють державні та міжнародні програми. Четвертий блок, інституційна координація, підкреслює роль державної агенції, що забезпечує супровід інвестиційних проєктів, інформаційну підтримку та комунікацію між інвесторами, державними органами й міжнародними інституціями. Саме цей, блок відіграє ключову роль у створенні сприятливого інвестиційного середовища в країні.

Варто зрозуміти, в нинішніх умовах воєнного стану розробка та розвиток механізмів страхування, як іноземних інвестицій, так цілих бізнес-структур має надзвичайно важливе та вирішальне значення задля забезпечення та гарантування фінансової стійкості та розвитку економіки України.

Отже, система гарантування та страхування іноземних інвестицій в Україні активно розвивається у відповідь на зростання воєнних та політичних ризиків. Традиційні державно-правові гарантії залишаються основою інвестиційної безпеки, однак у сучасних умовах вони є недостатніми. Саме тому, держава разом із міжнародними партнерами створює багаторівневу систему страхування, що включає ЕКА, MIGA та DFC. Запроваджені механізми дозволяють іноземним інвесторам мінімізувати ризики та планувати довгострокові проєкти навіть у період війни. Розбудова цієї системи формує більш передбачуване та стійке середовище, необхідне для відновлення та економічного розвитку України.

РОЗДІЛ 3
НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

3.1. Перспективи та напрями розвитку іноземної інвестиційної діяльності України

Іноземна інвестиційна діяльність являється одним із ключових факторів економічного зростання, технологічної модернізації та інтеграції України у міжнародну економіку. В умовах глобалізації та посилення конкуренції за міжнародні інвестиційні ресурси важливого значення набуває формування сприятливого інвестиційного клімату, що здатний забезпечити стабільний притік капіталу з-за кордону.

Протягом останніх років в Україні спостерігається сукупність як позитивних тенденції у сфері залучення іноземних інвестицій, так і низка проблем, що стримують активізацію цього процесу. Серед основних перешкод можна виокремити політичну та економічну нестабільність, недосконалість законодавчої бази, недостатній рівень захисту прав інвесторів, а також військову агресію з боку рф та бойові дії на території України. «Згідно з результатами дослідження «Індекс інвестиційної привабливості України», проведеного Європейською Бізнес Асоціацією серед 80 директорів найбільших міжнародних та українських компаній інтегральний показник Індексу у 2024 році зріс до 2,49 балів з 5 можливих (2,44 балів у 2023 році). Навіть попри війну оцінки останніх років є кращими, ніж, наприклад у 2013 році» [52].

Тому варто зазначити, що Україна має значний потенціал для розвитку іноземної інвестиційної діяльності завдяки вигідному географічному положенню, розвиненому людському капіталу, участі у міжнародних торговельно-економічних угодах та поступовій трансформації національного законодавства з врахуванням європейських стандартів.

Тому виявлення перспектив та напрямів розвитку іноземної інвестиційної діяльності України є актуальним завданням, що дозволяє визначити ефективні механізми залучення капіталу, окреслити пріоритетні галузі для інвестування та сформувати науково обґрунтовані рекомендації щодо вдосконалення інвестиційної політики держави.

Перспективи розвитку іноземної інвестиційної діяльності України (Таблиця 3.1) є безпосередньо пов'язаними з відбудовою економіки, євроінтеграційними процесами та підвищенням довіри міжнародних партнерів.

Таблиця 3.1. – Перспективи розвитку іноземної інвестиційної діяльності України

Перспективи розвитку	Характеристика перспективи
Поетапна стабілізація економічного середовища	Прогнозується, що подальша макроекономічна стабільність, зниження інфляції та реформування фінансового сектора створюватимуть більш передбачувані умови для іноземних інвесторів
Післявоєнна відбудова України	Відновлення інфраструктури, енергетики, житлово-комунального комплексу та промисловості потребуватиме значних капіталовкладень. Це відкриває широкі можливості для залучення іноземних інвестицій, особливо у формі державно-приватного партнерства
Євроінтеграційний курс розвитку України	Угода про асоціацію з Європейським Союзом, доступ до європейських ринків збуту і законодавча гармонізація з нормами ЄС підвищують рівень довіри міжнародних інвесторів та стимулюють притік європейського капіталу
Технологічна модернізація та «зелена» енергетика	Світові тенденції переходу до енергозберігаючих та екологічних технологій створюють перспективи для інвестування у відновлювану енергетику, екомодернізацію промисловості, переробку відходів та «зелене» будівництво
Розвиток людського капіталу та діджиталізація економіки	Україна має значний рівень кваліфікації IT-фахівців та науковців, що сприяє залученню інвестицій у високотехнологічні галузі, стартапи та цифрові сервіси

Джерело: складено автором

Слід зазначити, що інвестиційна діяльність в Україні, на даний час здійснюється в умовах військових дій, складних економічних періодів та не завжди неефективної інституційної підтримки. Іноземні інвестиції можуть позитивно впливати на підтримку країни за умови, що існує виважена стратегія,

спрямована на залучення інвестицій в інтересах розвитку національної економіки. Нинішня економічна ситуація значно підвищує ризик втрати фінансового капіталу не тільки в довгостроковій, але й навіть у короткостроковій перспективі.

«Іноземні інвестиції в Україну є не тільки важливим фактором розвитку національної економіки, а й вагомим показником умов підприємницької діяльності в країні. Проблема іноземного інвестування особливо гостро постає в час, коли не тільки економіка, але й суспільство в цілому перебуває у важкому кризовому стані» [53].

Під час повномасштабного вторгнення росії в Україну багато країн висловили готовність брати участь у відбудові держави після війни. Україна розглядається як перспективний ринок для інвестицій. Очікується, що перший етап відновлення триватиме від трьох до п’яти місяців. На цьому етапі більшість підприємств відновлять свою діяльність, створюючи нові робочі місця, і повернуться до звичного виробничого процесу. Відновлення інфраструктури та капіталу вимагатиме більш тривалого часу, і може зайняти від п’яти до десяти років.

«Інвестиційні процеси в Україні найбільше цікавлять представників Сполучених Штатів Америки, Німеччини, Великобританії, Франція та Туреччини. Найбільш привабливими напрямками інвестування для цих країн є інноваційні технології, сільське господарство, логістика, енергетика, корисні копалини та обробна промисловість» [54]. Інвесторів переважно цікавитимуть галузі, що створюють високу додану вартість та виробляють продукцію, що є конкурентоздатною на міжнародному ринку.

Окрім високої доданої вартості та конкурентоспроможності, інвесторів також цікавлять стабільність, прозорість та сприятливий регуляторний клімат в Україні. Важливу роль також відіграє кваліфікована робоча сила, доступ до сировини та інфраструктура.

Попри надзвичайно складні умови, у яких нині перебуває економіка України, завдяки героїчній боротьбі українського народу за свободу та захист

своїх національних інтересів на міжнародній арені, держава поступово формує позитивний імідж і створює сприятливі умови для залучення іноземних інвестицій.

З думкою про майбутнє, закордонні інвестори оцінюють потенціал зростання ринку та можливість виходу на нові ринки з продукцією, що виробляється саме в Україні. В Україні визначено десять секторів, які мають значний інвестиційний потенціал (рис. 3.1).

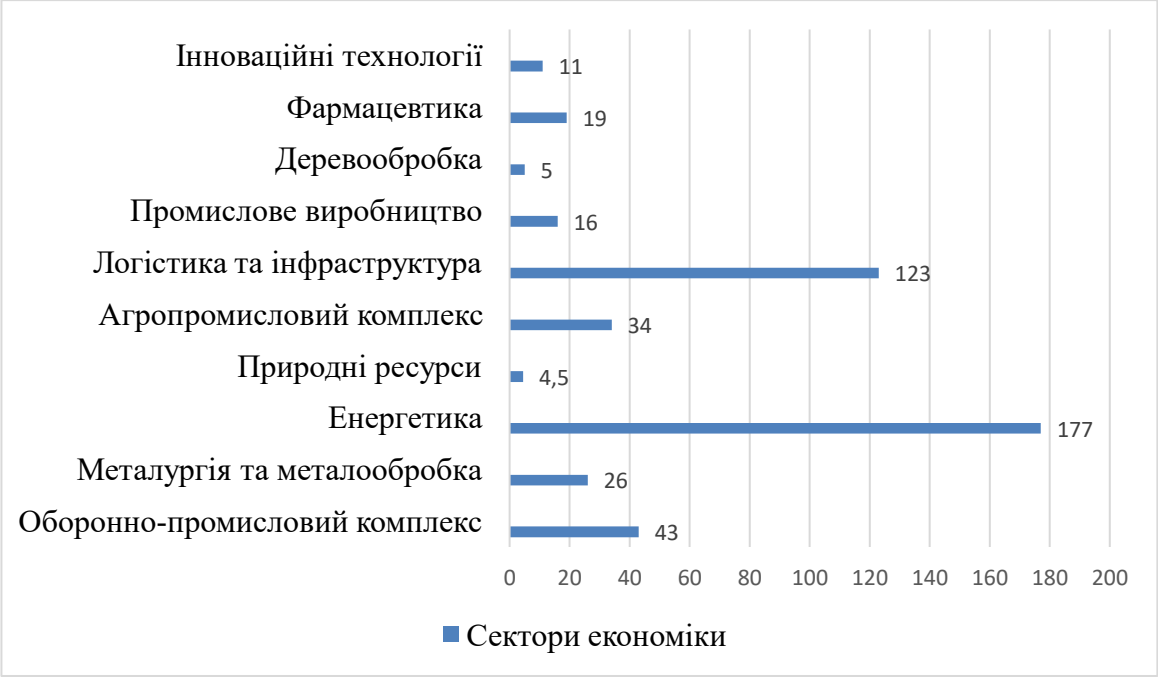

Рисунок 3.1 Сектори економіки України та їх інвестиційний потенціал, млрд. дол. США

Джерело: складено за [55].

- оборонно-промисловий комплекс, 43 млрд. дол. США інвестиційного потенціалу, викликає інтерес оскільки військова агресія в Україні викликала зростання попиту на оборонну продукцію. В свою чергу наша держава має значний потенціал щодо виробництва оборонної техніки та зброї у співпраці з іноземними компаніями;

- металургія та металообробка (26 млрд. дол. США). Завдяки значним запасам залізної руди та інших корисних копалин Україна посідає провідні позиції у світі з експорту чорних металів і має неабиякий потенціал для

технологічної модернізації металургійних комбінатів та підвищення їх екологічної ефективності;

- енергетика (177 млрд. дол. США). Україна має певний потенціал для розвитку відновлюваних джерел енергії, а саме сонячна та вітрова енергія; розвиває виробництво «зеленої» електроенергії та «зеленого» водню;

- природні ресурси (5,6 млрд. дол. США). Україна належить до регіонів світу, що мають поклади мінеральних ресурсів;

- аграрний сектор (34 млрд. дол. США). Ключовим елементом агропромислового комплексу України є сільське господарство. Наша держава є одним із лідерів світу з експорту зернових культур, олії та інших харчових продуктів та має великий потенціал щодо розвитку переробки сільськогосподарської продукції;

- логістика та інфраструктура (123 млрд. дол. США). Україна має вигідне географічне розташування, а тому є важливим транзитним пунктом. Це в свою чергу формує передумови для розвитку транспортної інфраструктури, в тому числі будівництво нових доріг, мостів тощо;

- промислове виробництво (16 млрд. дол. США). Найбільша питома вага національного промислового виробництва належить чорній металургії, машинобудуванню, хімічній та харчовій промисловості;

- меблеве виробництво та деревообробка (5 млрд. дол. США). Наша держава має всі шанси стати фабрикою меблів на континенті;

- фармацевтика (19 млрд. дол. США). Дана сфера має значний потенціал, оскільки українські фармацевтичні компанії працюють згідно міжнародних стандартів;

- інноваційні технології (11 млрд. дол. США). Наша держава стала першою країною в світі, яка перемістила більшість офіційного документообігу у цифровий формат. Слід зазначити, що IT-сектор зазнав найменших втрат в результаті війни. Так, Україна стає привабливою локацією для розробки програмного забезпечення і надання IT-послуг, окрім цього є значний потенціал для нарощення IT-експорту з України.

У регіональному розрізі серед основних напрямів залучення іноземних інвестицій в Україну можна виокремити такі (Рис 3.2):

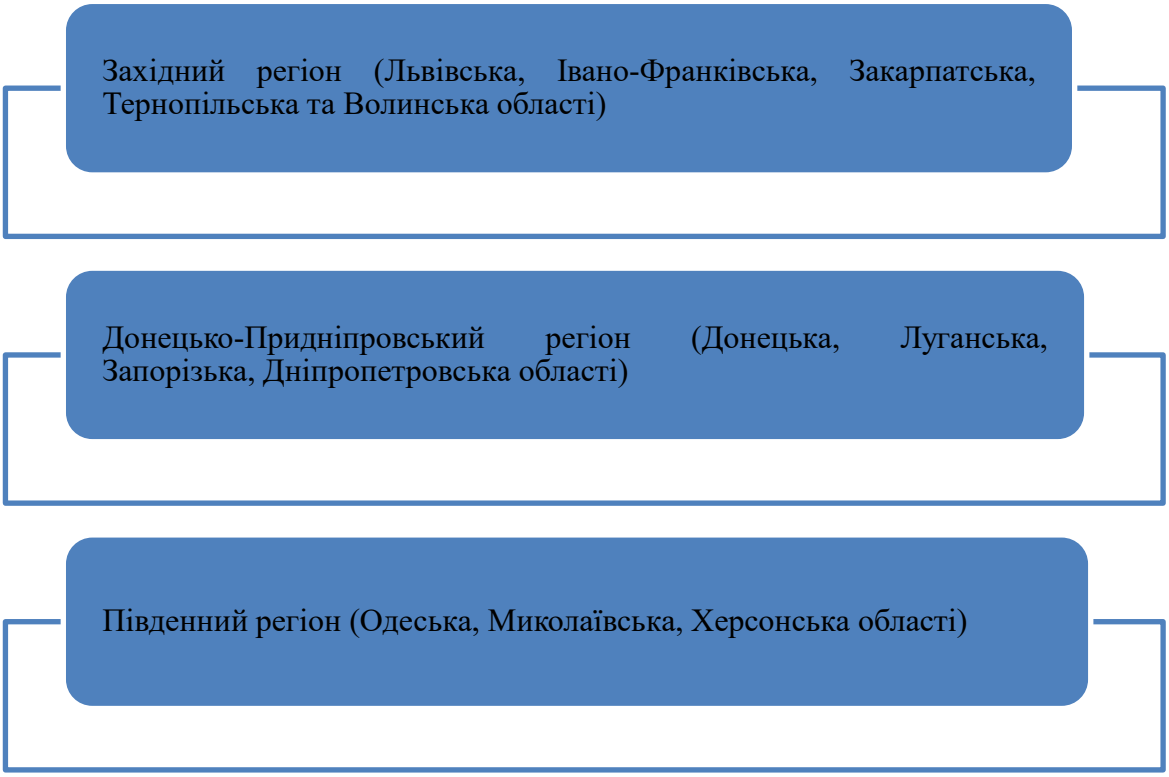

Рисунок 3.2 Регіональні аспекти пріоритетних напрямів іноземних інвестицій в Україну

Джерело: складено автором самостійно

– Західний регіон (Львівська, Івано-Франківська, Закарпатська, Тернопільська та Волинська області), який має значний потенціал для використання місцевих природних ресурсів – сірки, калію, солі, вугілля, нафти та природного газу. Також перспективним є розвиток туристичної інфраструктури, що сприятиме створенню оздоровчих і рекреаційних комплексів;

– Донецько-Придніпровський регіон (Донецька, Луганська, Запорізька, Дніпропетровська області), де актуальними залишаються інвестиції у модернізацію гірничодобувної, металургійної та хімічної галузей, а також упровадження нових технологій. Важливим напрямом є підтримка розвитку

енергоефективних виробництв, зокрема точного машинобудування, автомобільної та авіаційної промисловості;

– Південний регіон (Одеська, Миколаївська, Херсонська області), де найвигіднішими інвестиційними напрямами є реконструкція та технічне оновлення портової інфраструктури, розвиток харчової та консервної промисловості, а також розширення мережі туристичних і санаторно-курортних закладів.

Також варто зазначити, що Верховна Рада України прийняла в цілому законопроєкт про страхування інвестицій від воєнних ризиків. «Такий документ дозволяє ЕКА страхувати та перестраховувати інвестиції як міжнародних, так і українських компаній ще до закінчення воєнного стану. Оскільки одним з обмежень для залучення приватних інвестицій в українську економіку під час війни є відсутність дієвих механізмів страхування воєнних ризиків, то прийнятий Верховною Радою Закон фактично відновлює справедливість. Він спрямований на розширення можливостей ЕКА здійснювати страхування інвестицій в Україні» [56]. Вцілому практика страхування інвестицій від воєнних ризиків не є новою практикою. Воно є доступним в багатьох країнах світу, зокрема в Великобританії, Японії, Німеччині, Франції, Канаді, Австралії, Ізраїлі тощо.

Отже, Україна має широкий спектр привабливих можливостей для інвестування. Уряд країни постійно працює над удосконаленням бізнес-клімату, зокрема, ще на початку воєнного періоду було скасовано вимоги щодо отримання ліцензій і дозволів для більшості видів підприємницької діяльності.

3.2. Стратегічні механізми залучення ПІІ в умовах євроінтеграції та післявоєнної відбудови України

На сучасному етапі залучення прямих іноземних інвестицій Україна має ґрунтуватися на своєму статусі кандидата на вступ до ЄС та використовувати вимоги євроінтеграції як основу для формування всіх напрямів державної політики, зокрема у сфері післявоєнної відбудови. Перспектива членства в Європейському Союзі здатна надати чіткі орієнтири для проведення реформ і водночас зменшити ризики внутрішніх суперечностей, що вже спостерігалося у попередніх країнах-кандидатах.

Україна може створити програму відбудови, побудовану з урахуванням європейських стандартів у сфері екологічного захисту, енергоефективності та будівництва, що є ключовими умовами для отримання фінансової підтримки з боку ЄС. Виважене та своєчасне визначення пріоритетних напрямів інвестування сприятиме як зростанню прибутковості для іноземних інвесторів, так і зміцненню інвестиційної привабливості країни.

Реалізація таких кроків забезпечить не лише сталий національний розвиток, але й підвищить позиції України у світових рейтингах, відкриваючи нові можливості для успішного ведення бізнесу міжнародними партнерами. Ефективне впровадження політики залучення ПІІ потребує постійної співпраці та активної взаємодії між Україною та її європейськими союзниками.

Оскільки стратегічне планування передбачає врахування як внутрішніх можливостей і обмежень, так і зовнішніх викликів та перспектив, систематизація цих чинників у вигляді SWOT-аналізу (Таблиця 3.2.) дозволяє сформувати цілісне уявлення про поточний стан інвестиційного середовища. Такий підхід не лише поглиблює розуміння сильних і слабких сторін національної економіки, а й сприяє встановленню можливостей для залучення капіталу та виявлення потенційних загроз, що можуть вплинути на ефективність майбутньої інвестиційної політики.

Таблиця 3.2. – SWOT-аналіз інвестиційного клімату економіки України

Сильні сторони: - дешеві та кваліфіковані кадри; - геополітичне розташування; - IT-сектор; - євроінтеграційний курс	Слабкі сторони: - війна; - інфраструктура; - бюрократія; - корупція
Можливості: - повоєнна відбудова; - доступ до ринків ЄС; - нові сектори економіки (ВПК)	Загрози: - конкуренція з країнами Східної Європи; - політичні ризики

Джерело: складено автором

Стратегічні цілі залучення інвестицій спрямовані, в першу чергу, на формування стійкого економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності країни. Вони передбачають створення сприятливого ділового середовища, модернізацію ключових секторів економіки, розвиток інновацій та високотехнологічних виробництв, а також забезпечення стабільних умов для довгострокового інвестування. Досить вадливим елементом є також диверсифікація інвестиційних джерел, зменшення регіональних диспропорцій та зміцнення інтеграції у глобальні економічні процеси. Досягнення цих цілей дозволяє не лише збільшити обсяги іноземного та внутрішнього інвестування, а й сприяти формуванню сучасної, ефективної та стійкої економіки.

Розроблення ключових напрямів інвестиційної стратегії залучення іноземних інвестицій в Україну потребує чіткого розуміння сучасних економічних тенденцій та викликів, які формують умови для залучення капіталу. В контексті динамічних трансформацій як у глобальному середовищі, так і всередині держави, визначення пріоритетних векторів інвестування стає важливим інструментом забезпечення збалансованого розвитку та зміцнення конкурентних позицій. Ефективна стратегія дозволяє узгодити дії держави, бізнесу та міжнародних партнерів, спрямовуючи ресурси у сфери з найбільшим економічним потенціалом зростання. Саме тому формування ключових напрямів (Рис. 3.3.) інвестиційної політики виступає фундаментом для

подальшої реалізації довгострокових економічних цілей та підвищення інвестиційної привабливості країни.

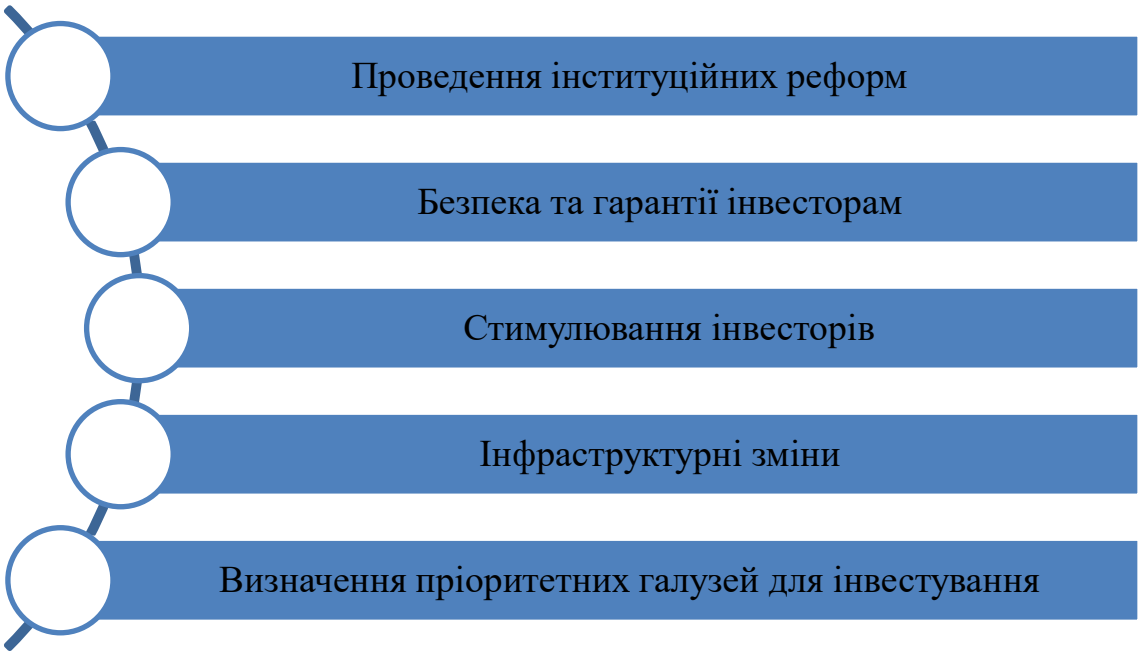

Рисунок 3.3 Ключові напрями розробки стратегії іноземного інвестування в Україну

Джерело: складено автором самостійно

Одним із ключових елементів ефективної інвестиційної стратегії є інституційна реформа, оскільки саме якість державних інститутів визначає рівень довіри інвесторів та передбачуваність розвитку бізнес-середовища. Вдосконалення системи регуляторного управління, встановлення прозорості діяльності органів влади, посилення антикорупційних механізмів та забезпечення якісного правозастосування створюють умови для зниження ризиків та спрощення інвестиційних процедур. Важливим аспектом є також модернізація державних інституцій, відповідальних за підтримку інвесторів, розвиток державно-приватного партнерства та підвищення ефективності державного управління загалом. В сукупності ці зміни утворюють стійку інституційну основу, яка сприяє активнішому залученню капіталу та реалізації довгострокових економічних пріоритетів країни.

Також фундаментом успішної реалізації інвестиційної стратегії являється безпека та гарантії для інвесторів, адже саме вони визначають готовність бізнесу вкладати капітал у довгострокові проєкти. Забезпечення політичної стабільності та правової захищеності інвесторів, прозорості судової системи та ефективності механізмів вирішення спорів значно мінімізує ризики та підсилює довіру до державних інститутів. Важливу роль відіграють також фінансові гарантії, страхування інвестиційних ризиків, розробка механізмів компенсацій та інструментів підтримки в умовах непередбачуваних економічних або політичних змін. Створення стабільного та безпечного середовища не лише утримує наявних інвесторів, а й стимулює прихід нових, формуючи міцну основу для сталого економічного розвитку та реалізації стратегічних пріоритетів країни.

Для підвищення інвестиційної активності та формування сприятливого середовища в межах інвестиційної стратегії можна запропонувати низку інструментів і механізмів стимулювання інвесторів, а саме: податкові стимули (податкові пільги, звільнення від ввізного мита), фінансову підтримку (пільгових кредитів, державних гарантій тощо), інституційні стимули (створення «єдиного вікна» для інвесторів, спрощення регуляторних процедур), інфраструктурна підтримка (інвестування держави у розвиток логістики, енергетики, промислових парків тощо), правові гарантії та безпека (посилення захищеності прав власності), підтримка інновацій (створення сприятливих умов для високотехнологічних компаній через розвиток інноваційних кластерів), регіональні стимули (надання спеціальних режимів оподаткування в зонах пріоритетного розвитку).

Важливим чинником підвищення інвестиційної привабливості є інфраструктурні зміни, оскільки вони напряму впливають на витрати бізнесу, логістику та доступність ресурсів. В контексті інвестиційної стратегії можна запропонувати такі напрями інфраструктурних перетворень:

- модернізація транспортної інфраструктури;
- розвиток енергетичної інфраструктури;

- створення індустріальних парків та технопарків;
- розвиток цифрової інфраструктури;
- оновлення комунальної інфраструктури;
- покращення інфраструктури для людського капіталу.

Визначення пріоритетних галузей для інвестування є одним із ключових напрямів розробки стратегії залучення іноземного капіталу в Україну, оскільки дозволяє сфокусувати ресурси на секторах з найбільшим потенціалом зростання та конкурентними перевагами. Даний підхід забезпечує ефективне поєднання державних стимулів і підтримки, сприятиме розвитку високотехнологічних та інноваційних виробництв, а також стимулюватиме створення робочих місць та підвищення експорту. Вибір пріоритетних галузей ґрунтується на комплексному аналізі економічних тенденцій, наявних ресурсів, інституційної спроможності та потреб міжнародних інвесторів. Все це дозволяє формувати цілеспрямовану і прогнозовану державну інвестиційну політику. У результаті стратегічне визначення таких секторів стає основою для підвищення інвестиційної привабливості країни та довгострокового економічного розвитку.

Логічним продовженням розроблення інвестиційної стратегії є її реалізація. Вступ до цього процесу передбачає визначення основних механізмів та інструментів, які дозволяють перетворити стратегічні пріоритети на конкретні дії, створюючи сприятливе та передбачуване середовище для інвесторів. У цьому контексті важливим є комплексний підхід, що поєднує нормативно-правові, фінансові, інституційні та інфраструктурні засоби, а також механізми забезпечення безпеки інвестицій і моніторингу ефективності. Такий системний підхід забезпечує узгодженість дій влади та бізнесу, підвищує інвестиційну привабливість країни та сприяє сталому довгостроковому розвитку економіки.

Для ефективної реалізації розробленої інвестиційної стратегії необхідно запропонувати комплекс механізмів, які забезпечать координовані дії держави, бізнесу та міжнародних партнерів. Основні напрямки можуть включати:

1) створення спеціального координаційного органу;

2) співробітництво з міжнародними організаціями (Світовий банк, USAID тощо);

3) комунікаційні кампанії для інвесторів;

4) діджиталізація бізнес-послуг.

Комплексне застосування таких механізмів дозволяє забезпечити системність і передбачуваність реалізації інвестиційної стратегії, підвищує привабливість країни для іноземних і внутрішніх інвесторів та сприятиме сталому економічному зростанню.

Варто зазначити, що повоєнне відновлення України потребуватиме унікальної інвестиційної стратегії, що передбачатиме широкий спектр ініціатив, в тому числі: державну підтримку національних виробників; визначення сфер, що сприятимуть економічному зростанню; відновлення діяльності малого та середнього бізнесу тощо. Такі стратегічні ініціативи сприятимуть відновленню України, її євроінтеграційному курсу та соціально-економічному добробуту суспільства. Світова практика показує, що ретельно продумана стратегія повоєнної відбудови України матиме велике значення. Хоч запозичення успішного досвіду розвинених країн є виправданим і, можливо навіть, дієвим, проте важливо підходити критично оцінювати питання його адаптації до особливостей нашої української ситуації. Врахування світового досвіду в контексті використання переваг його практичного впровадження в реаліях сьогодення слід відзначити, що ефективна інвестиційна стратегія щодо повоєнного відновлення України передбачає необхідність врахування національних цінностей і пріоритетів за наступними напрямками:

- прозоре використання допомоги від іноземних інвесторів та ефективний контроль;

- реформування та лібералізація економічної діяльності, а саме сприяння розвитку підприємництва та залучення інвестицій;

- орієнтування на високотехнологічні сфери діяльності (розвиток IT-науки, ВПК тощо);

- акцент на експортній моделі економіки;

- Євроінтеграція та діджиталізація.

Наша держава має унікальний шанс не просто відбудувати країну, але й запровадити потужну, високотехнологічну та конкурентоспроможну економіку майбутнього.

Під час війни не варто очікувати масштабних іноземних інвестицій в Україну, хоча можливі певні домовленості щодо вкладень після Перемоги. Головною причиною є надто високі ризики. Подібних воєн за масштабом території та тривалістю не траплялося від часів конфлікту між США та В'єтнамом (китайсько-в'єтнамська війна 1979 року тривала лише пів року). Тому фактор війни не закладений у стандартні інвестиційні моделі: немає ані релевантних прикладів для порівняння, ані методик оцінки ризиків чи рівня прибутковості, який би їх компенсував.

На сучасному етапі залучення прямих іноземних інвестицій в Україні має спиратися на статус країни-кандидата до ЄС та використання вимог євроінтеграції як бази для всіх політичних змін, включно з процесами відбудови. Перспектива вступу до ЄС може стати орієнтиром у проведенні реформ і пом'якшити можливі внутрішні суперечності, як це вже відбувалося на прикладі інших країн-кандидатів. Україна може розробити спільно з партнерами план післявоєнної відбудови, що відповідатиме нормам ЄС у сферах екологічного захисту, енергоефективності та будівництва, а саме умовам, необхідним для отримання фінансової підтримки ЄС. Виважене та своєчасне визначення ключових пріоритетів здатне створити сприятливі умови для прибутковості іноземних інвесторів і посилити інвестиційну привабливість країни. Це сприятиме не лише внутрішньому розвитку, але й підвищенню позицій України у світових рейтингах, що відкриє ширші можливості для успішного ведення бізнесу іноземними компаніями. Ефективне впровадження політики залучення ПІІ потребує постійної взаємодії та активної участі як України, так і її європейських партнерів.

Окрім цього, Україна не в змозі реалізувати всі реформи та проекти одночасно, тому досить важливо буде обрати пріоритетні сфери діяльності та

ефективні проекти, що спроможні створити економічні можливості для українців. Так, реконструкція та модернізація мають в першу чергу бути цілеспрямованими ініціативами, орієнтованими на людину, та такими, що заохочуватимуть українців повертатися в свою країну.

Варто зазначити, що «сучасна, демократична та безпечна Україна, яка дотримується Статуту ООН, є основою безпеки та добробуту Європи та захисту демократичних принципів у всьому світі. Тому країни ЄС і G7 мають історичну можливість допомогти країні виграти війну та здобути мир. Україна заслуговує залишатися незалежною, суверенною та захищеною від росії. Єдиний спосіб досягти цієї мети це надати Україні необхідну зброю для перемоги у війні та працювати з Україною на реалістичному графіку на шляху до членства в НАТО» [57].

Україна обов'язково переможе, однак без надійних гарантій безпеки країна й надалі залишатиметься вразливою до можливих російських нападів. Тому національний уряд має розробити стратегічну програму модернізації, визначивши ключові проєкти та поетапний план їх реалізації. Особливої уваги потребує людський вимір: після завершення війни від 10 до 15 мільйонів українців можуть виявити бажання повернутися додому. Окрім того, понад 5 мільйонів ветеранів потребуватимуть працевлаштування та медичної підтримки, включно з послугами у сфері психічного здоров'я.

Щоб забезпечити українцям гідний рівень життя, необхідно орієнтуватися на політики, що створюватимуть робочі місця та розвиватимуть соціальну інфраструктуру. Перевагою інституцій розвитку перед державою чи приватними інвесторами є їхня здатність надавати технічну допомогу, готувати проєкти, залучати приватний капітал, контролювати фінансування та оцінювати його результати. Тому, формуючи партнерства та залучаючи інвестиції, Україна повинна надавати пріоритет компаніям і підрядникам із країн, які підтримують її політично, військово, економічно та гуманітарно.

У короткостроковій перспективі українська економіка має залишатися функціональною. У середньостроковій – країні необхідно мобілізувати значні

обсяги прямих іноземних інвестицій та інших фінансових ресурсів для відбудови та модернізації. Двосторонні донори та міжнародні фінансові й установи розвитку можуть застосовувати інноваційні підходи до фінансування – від механізмів зниження ризиків і створення фондів прямих інвестицій до можливого запровадження європейського податку солідарності та використання заморожених активів російського центрального банку.

Розвиток інвестиційної діяльності в сучасних умовах має надзвичайно велике значення, адже значні обсяги інвестицій є ключовими для відбудови країни. Сьогодні уряд України повинен більше уваги приділити формуванню довгострокових інвестиційних програм, спрямованих на підтримку найважливіших секторів економіки. Це створить умови для швидкого відновлення держави та подолання післявоєнної кризи.

Таким чином, прямі іноземні інвестиції відіграють важливу роль у стимулюванні економічного зростання та формуванні макроекономічних показників країни-реципієнта. Вони забезпечують надходження капіталу, що сприяє підвищенню ефективності окремих секторів, зменшенню зовнішньої заборгованості, розвитку ринків і інфраструктури, а також посилюють інтеграцію України у глобальну економіку. Водночас Україна має чітко визначити власні геополітичні та геоекономічні пріоритети, роблячи акцент на довготривалому економічному розвитку, а не на швидкій вигоді в межах міжнародних партнерств. Високі макрополітичні ризики, зокрема корупція та значна тінізація економіки (особливо пов’язана з офшорними схемами), істотно стримують інвестиційну привабливість країни.

ВИСНОВКИ

У ході дослідження встановлено, що іноземні інвестиції є одним із ключових чинників сучасного економічного розвитку України, оскільки забезпечують приплив капіталу, сприяють модернізації виробництва, формують конкурентне бізнес-середовище та поглиблюють інтеграцію у світову економіку.

В дипломні роботі обґрунтовано, що державне регулювання іноземних інвестицій відіграє фундаментальну роль у формуванні сприятливого інвестиційного клімату. Законодавчі гарантії, стабільність інституційного середовища, прозорість процедур, захищеність прав інвесторів та ефективне функціонування судової системи є необхідними умовами для активізації інвестиційних потоків. Особливу увагу приділено аналізу правового забезпечення іноземного інвестування в Україні, включно із Законом України «Про режим іноземного інвестування», міжнародними угодами про захист інвестицій, податковими та адміністративними стимулами.

Дослідження ризиків іноземного інвестування дозволило виокремити політичні, економічні, правові, валютні та соціальні ризики, що здатні суттєво впливати на рішення інвесторів. Доведено, що ефективне управління ризиками є критично важливим фактором забезпечення інвестиційної привабливості. Окремо охарактеризовано роль страхування інвестицій як механізму підвищення рівня економічної безпеки та зниження потенційних втрат інвесторів у нестабільних умовах.

Проведений аналіз показав, що інвестиційний клімат України має значний потенціал та вигідне геополітичне розташування, однак інвестиційна активність в Україні протягом останніх років зазнала істотного впливу зовнішніх та внутрішніх викликів, насамперед пов’язаних із повномасштабною війною, макроекономічною нестабільністю та інституційною слабкістю. Аналіз статистичних даних НБУ та Держстату показав, що обсяги ПІІ залишаються недостатніми для повномасштабного економічного відновлення та розвитку.

У межах дослідження визначено структуру іноземного капіталу за галузями, регіонами та країнами-інвесторами. Продемонстровано, що інвестиційні потоки концентруються переважно у сфері переробної промисловості, IT-секторі, фінансовій діяльності та нерухомості, тоді як інфраструктура, енергетика та високотехнологічні галузі залишаються недоінвестованими. Встановлено також, що значна частина надходжень має транзитний характер, що свідчить про необхідність структурного перегляду інвестиційної політики.

Особливу увагу приділено оцінюванню чинників, що визначають сучасний інвестиційний клімат. До ключових бар'єрів належать високий рівень ризиків, військові загрози, корупція, недосконалість судової системи, надмірна бюрократія та недостатня інфраструктурна забезпеченість. Водночас визначено і низку позитивних факторів: євроінтеграційний курс України, розвиток цифрової економіки, високий кадровий потенціал, зростання IT-сектору, міжнародна підтримка та майбутній попит, пов'язаний із повоєнною відбудовою.

Здійснено аналіз механізмів захисту іноземних інвестицій, включно з фінансовими і страховими інструментами. Показано, що розвиток системи страхування інвестицій є важливим напрямом мінімізації ризиків та підвищення довіри з боку міжнародних інвесторів. Доведено, що розширення гарантій, удосконалення державних та приватних страхових механізмів, підвищення прозорості регуляторного середовища можуть суттєво посилити інвестиційну привабливість України.

Узагальнення теоретичних і практичних аспектів розвитку міжнародної інвестиційної діяльності України дає змогу зробити висновок, що в умовах посилення глобалізаційних процесів міжнародна інвестиційна діяльність України набуває стратегічного значення для забезпечення сталого економічного розвитку. Аналіз перспектив та напрямів залучення іноземного капіталу свідчить про необхідність формування комплексної та узгодженої державної політики, здатної забезпечити підвищення конкурентоспроможності

національної економіки. Такі перспективи насамперед є безпосередньо пов'язаними з відбудовою економіки, євроінтеграційними процесами та підвищенням довіри міжнародних партнерів.

Попри надзвичайно складні умови, у яких нині перебуває економіка України, завдяки героїчній боротьбі українського народу за свободу та захист своїх національних інтересів на міжнародній арені, наша держава продовжує формувати позитивний імідж та створювати сприятливі умови для залучення іноземних інвестицій.

В кваліфікаційній роботі також окреслено десять секторів, які мають значний інвестиційний потенціал та можуть стати ключовими драйверами економічного розвитку України за умови формування сприятливого інвестиційного середовища та ефективної державної підтримки.

Варто зазначити, що перспектива членства України в Європейському Союзі здатна надати чіткі орієнтири для проведення реформ і водночас зменшити ризики внутрішніх суперечностей, що вже спостерігалося у попередніх країнах-кандидатах. Проведений в роботі SWOT-аналіз дозволяє сформувати цілісне уявлення про поточний стан інвестиційного середовища в Україні. Такий підхід не лише поглиблює розуміння сильних і слабких сторін національної економіки, а й сприяє встановленню можливостей для залучення капіталу та виявлення потенційних загроз, що можуть вплинути на ефективність майбутньої інвестиційної політики.

Таким чином, в умовах швидких змін як у світовому просторі, так і в національній економіці, визначення пріоритетних напрямів інвестування набуває особливого значення як інструмент забезпечення збалансованого розвитку та посилення конкурентних переваг. Продумана інвестиційна стратегія дасть змогу координувати зусилля державних інституцій, бізнес-середовища та міжнародних партнерів, спрямовуючи фінансові ресурси в галузі з найвищим потенціалом зростання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Moshlak I. Attracting foreign direct investment in the context of global economic // *Economics, Finance and Management Review*. 2022. № 2. С. 26–35. DOI: https://doi.org/10.36690/2674-5208-2022-2-26 (дата звернення: 03.08.2025).

2. Стрельцова Є. Д., Чілік Л. П. Щодо визначення поняття «іноземні інвестиції» в міжнародних правовідносинах // *Матеріали 78-ї звітної наукової конференції Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.* / відп. ред. О. В. Побережець. Одеса : Олді-Плюс, 2022. URL: https://dspace.onu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/93dccb57-e041-430f-895b-787150c37257/content (дата звернення: 03.08.2025).

3. Лащихіна В. Поняття та особливості іноземних інвестицій: досвід України // *The Scientific Heritage*. 2021. № 77. С. 34–40. URL: https://cyberleninka.ru/article/n/ponyattya-ta-osoblivosti-inozemnih-investitsiy-dosvid-ukrayini (дата звернення: 03.08.2025).

4. Денисюк О. Г., Вітер В. А. Іноземні та вітчизняні інвестиції як фактор самодостатнього і резильєнтного розвитку бізнесу України // *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2025. № 1(60). С. 67–78. DOI: https://doi.org/10.26642/pbo-2025-1(60)-67-78 (дата звернення: 03.08.2025).

5. Говорушко Т. А., Обушна Н. І. Сутність прямих іноземних інвестицій та їх класифікація. URL: https://dspace.nuft.edu.ua/server/api/core/bitstreams/081a-9e40-6617-48bf-be9f-a251d3776bdd/content (дата звернення: 03.08.2025).

6. Штепенко К. П., Забураєва О. Ю. Аналіз прямих іноземних інвестицій в економіку України та передумови необхідності їх залучення // *Ефективна економіка*. 2019. № 5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7040 (дата звернення: 03.08.2025).

7. Бондаренко М. І. Теоретичні засади дослідження сутності іноземних інвестицій у системі світового господарства // *Економічний простір*. 2018. №

136. С. 5–16. URL: https://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/278 (дата звернення: 03.08.2025).

8. Руснак А.В. Чинники впливу на залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад. URL: https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.13.7 (дата звернення: 03.08.2025).

9. Шевченко Л.В. Фактори впливу на іноземне інвестування в економіку України: підходи до класифікації. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна серія «Економічна»,* випуск 100, 2021. DOI: https://doi.org/10.26565/2311-2379-2021-100-06 (дата звернення: 03.08.2025).

10. Яровенко Т., Бережна С. Інвестиційний клімат країн в умовах фінансової нестабільності. *Галицький економічний вісник.* 2023. Том 84. № 4. С. 165-170. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.04

11. Яськов О.Є. Категоріальна оформленість понять «інвестиційна привабливість» та «інвестиційний клімат». *Економічний вісник Дніпровської політехніки*, 2024, №1. С. 44-53. DOI: https://doi.org/10.33271/ebdut/85.044

12. Гончаров Ю.В., Неговська Ю.М. Чинники формування інвестиційної привабливості економіки на макро- та мікрорівнях. *Актуальні проблеми економіки* №2 (236), 2021. URL: https://eco-science.net/wp-content/uploads/2022/02/2.21._topic_Goncharov-Y.V.-Negovskaya-J.N.-34-39.pdf

13. Савченко М.В., Степанюк В.Л. Залучення іноземних інвестицій в економіку України: тенденції, проблеми та перспективи // *Економіка та суспільство*. 2024. №6 (276) URL: https://eco-science.net/wp-content/uploads/2024/06/6.24._topic_Maryna-V.-Savchenko-Viacheslav-L.-Stepaniuk-6-15.pdf (дата звернення: 15.08.2025).

14. Руснак А.В. Чинники впливу на залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад // *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 13. С. 7–13. DOI: 10.32702/2306-6814.2024.13.7. (дата звернення: 15.08.2025).

15. Скопенко Н.С., Кириченко О.М., Левченко О.В. Інвестиційна привабливість: теоретичні підходи до визначення та напрями підвищення //

Інвестиції: практика та досвід. 2025. № 7. DOI: https://doi.org/10.32702/2306-6814.2025.7.33 (дата звернення: 15.08.2025).

16. Ткаленко С.І. Оцінка ефекту впливу макроекономічних факторів на залучення європейських інвестицій в Україну // *Вісник соціально-економічних досліджень* : зб. наук. пр. Одес. нац. екон. ун-ту. Одеса, 2019. Вип. 1. С. 219–226. URL: https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/08a1f8fc-1493-4ec8-936d-b8c476242ca0/content (дата звернення: 15.08.2025).

17. Ільчук В. П., Курач Д. А., Лукаш В. І. Фактори впливу на динаміку іноземних інвестицій. Фінансові дослідження. 2018. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/find_2018_1_3 (дата звернення: 15.08.2025).

18. Приймак І., Тимків Н. Страхування інвестицій від воєнних ризиків: сутність, необхідність та перспективи розвитку в Україні. *Економіка та суспільство*, (59). DOI https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-18 (дата звернення: 15.08.2025).

19. Абдуллаєва, А., Данилюк, В., & Мазур, Д. (2025). Перспективи інвестиційної привабливості України в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення. *Економіка та суспільство*, (72). DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-72-44 (дата звернення: 15.08.2025).

20. Kiselakova D., Sofrankova B., Gonos J., Kabinova V. The evaluation of competitive position of EU countries through the composite competitiveness index // *International Journal of Management and Economics*. 2020. Vol. 56, №2. P. 139–158. DOI: 10.2478/ijme-2020-0021. (дата звернення: 15.08.2025).

21. Тяжкороб І., Сідельник О. Вплив геополітичних ризиків на інвестиційну активність банків з іноземним капіталом в Україні //*Фінансовий простір.* 2023. №3(51). С. 2023. URL: https://fp.lnu.edu.ua/index.php/fp/article/view/933/1194 (дата звернення: 20.08.2025).

22. Кривенко Ю. В., Євтушенко Н. М. Роль страхування у захисті інвестицій та розвитку фінансових ринків // *Проблеми сучасних*

трансформацій. Серія: економіка та управління. 2024. № 15. DOI: https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-15-08-03 (дата звернення: 20.08.2025).

23. Страхування інвестиційних ризиків як механізм захисту прав інвестора. URL: https://coordynata.com.ua/strahuvanna-investicijnih-rizikiv-ak-mehanizm-zahistu-prav-investora (дата звернення: 23.08.2025).

24. Мних М. В. Страхування політичних ризиків як фактор економічної стабільності. URL: https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/135221 (дата звернення: 23.08.2025).

25. Приймак І., Тимків Н. Страхування інвестицій від воєнних ризиків: сутність, необхідність та перспективи розвитку в Україні // *Економіка та суспільство*. 2024. № 59. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-18 (дата звернення: 23.08.2025).

26. Закон України *Про внесення змін до ЗУ «Про фінансові механізми стимулювання експортної діяльності» щодо страхування інвестицій в Україні від воєнних ризиків* // Відомості Верховної Ради України. 2023. № 134. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3497-20#Text (дата звернення: 25.09.2025).

27. Чуницька І.І., Нізельська М.А. Прямі іноземні інвестиції в Україну: проблеми та шляхи їх вирішення //*Приазовський економічний вісник*. 2019. Вип.3 С. 118–122. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2019/3_14_uk/22.pdf (дата звернення: 05.09.2025).

28. Інвестиційна діяльність в Україні в умовах воєнних викликів // *Business Inform*.2024. №3. С. 87–95. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2024-3_0-pages-87_95.pdf (дата звернення: 05.09.2025).

29. Міністерство фінансів України. Прямі іноземні інвестиції в Україну : офіційна статистика. URL: https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/ (дата звернення: 10.09.2025).

30. Hrytsenko L., Derkach L., Hedegaard M., Vaarst K. Foreign Direct Investment in Wartime: Factors, Consequences and Recovery // *European Journal of Sustainable Development*. 2025. №3. URL:

https://ecsdev.org/ojs/index.php/ejsd/article/view/1754 (дата звернення: 10.09.2025).

31. Shovkun I. Influence of FDI on structural changes in the economy in the context of prospects for post-war recovery of Ukraine // *Economy and Forecasting*. 2023. №2. URL: https://ouci.dntb.gov.ua/en/works/4MYRjKb4/ (дата звернення: 10.09.2025).

32. Національний банк України. Статистика зовнішнього сектору. Прямі іноземні інвестиції. URL: https://bank.gov.ua/files/ES/FDI_Lf_y.xlsx (дата звернення: 10.09.2025).

33. Іноземні інвестиції в Україну зростають: хто вкладає найбільше коштів в українські компанії? URL: https://visitukraine.today/uk/blog/4424/foreign-investment-in-ukraine-is-growing-who-invests-the-most-in-ukrainian-companies (дата звернення: 10.09.2025).

34. Іноземні інвестиції в Україну зростають: хто та чому вкладає кошти в українські компанії. URL: https://delo.ua/finance/inozemni-investiciyi-v-ukrayinu-zrostayut-xto-ta-comu-vkladaje-kosti-v-ukrayinskii-biznes-434157/ (дата звернення: 10.09.2025).

35. Шпак Н., Кісь М., Білоус Ю. Аналіз критеріїв привабливості країн для іноземного інвестування // *Трансформаційна економіка*. 2023. № 3(03). С. 76–79. DOI: https://doi.org/10.32782/2786-8141/2023-3-13 (дата звернення: 15.09.2025).

36. Батракова Т., Курченко М. Перспективи та стратегії розвитку міжнародного інвестування в Україні // *Молодий вчений*. 2024. № 7(131). С. 205–209. DOI: https://doi.org/10.32839/2304-5809/2024-7-131-1 (дата звернення: 15.09.2025).

37. Савченко М. В., Степанюк В. Л. Залучення іноземних інвестицій в економіку України: тенденції, проблеми та перспективи // *Економіка та суспільство*. 2024. № 59. URL: https://eco-science.net (дата звернення: 15.09.2025).

38. Закон України *Про інвестиційну діяльність* : від 18.09.1991 № 1560-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text (дата звернення: 15.09.2025).

39. Війна, корупція та слабка судова система – головні бар'єри для інвестицій. URL: https://eba.com.ua/vijna-koruptsiya-ta-slabka-sudova-systema-golovni-bar-yery-dlya-investytsij/ (дата звернення: 15.09.2025).

40. Інвестиційний клімат в Україні: виклики та перспективи 2025 року. URL: https://unba.org.ua/publications/9914-investicijnij-klimat-v-ukraini-vikliki-ta-perspektivi-2025-roku.html (дата звернення: 15.09.2025).

41. Смєсова В., Яськов Є. Інвестиційна привабливість економіки України: сучасний стан та рейтингове оцінювання. *Економіка та суспільство*, (64). https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-66 (дата звернення: 15.09.2025).

42. Україна піднялася у рейтингу економічної свободи, але значно відстає від 2021-го. URL: https://skilky-skilky.info/ukraina-pidnialasia-u-reytynhu-ekonomichnoi-svobody-ale-znachno-vidstaie-vid-2021-ho/ (дата звернення: 15.09.2025).

43. Країна несвободи: індекс економічної свободи Fraser Institute 2024. URL:https://www.ilibertyinstitute.org/articles/economic-freedom-index-fraser-institute-2024 (дата звернення: 15.09.2025).

44. Закон України *Про режим іноземного інвестування*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80#Text (дата звернення: 20.09.2025).

45. Страхування інвестицій та воєнних ризиків в Україні: захист капіталу та інвестора. URL: https://unba.org.ua/publications/10827-strahuvannya-investicij-ta-voennih-rizikiv-v-ukraini-zahist-kapitalu-ta-investora.html (дата звернення: 20.09.2025).

46. Гарантії та страхування іноземних інвестицій в Україну в 2024 році. URL:https://biz.ligazakon.net/analitycs/224847_garant-ta-strakhuvannya-nozemnikh-nvestitsy-v-ukranu-v-2024-rots (дата звернення: 20.09.2025).

47. Закон України Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20#Text (дата звернення: 20.09.2025).

48. Рада ухвалила законопроєкт про страхування ЕКА інвестицій від воєнних ризиків. URL: https://unn.ua/news/rada-ukhvalyla-zakonoproiekt-pro-strakhuvannia-eka-investytsii-vid-voiennykh-ryzykiv (дата звернення: 20.09.2025).

49. Зеленський підписав законопроєкт про страхування інвестицій від воєнних ризиків. URL: https://unn.ua/news/zelenskyi-pidpysav-zakonoproekt-pro-strakhuvannia-investytsii-vid-voiennykh-ryzykiv (дата звернення: 20.09.2025).

50. Шовкун І.А. Вплив прямих іноземних інвестицій на структурні зміни в економіці в контексті перспектив післявоєнного відновлення України *//Економіка та прогнозування.* 2023. № 2. DOI: https://doi.org/10.15407/eip2023.02.033 (дата звернення: 20.09.2025).

51. Україна створила багаторівневу систему страхування інвестицій від воєнних ризиків. URL: https://ukraineinvest.gov.ua/news/ukrayina-stvoryla-bagatorivnevu-systemu-strahuvannya-investyczij-vid-voyennyh-ryzykiv/ (дата звернення: 20.09.2025).

52. Інвестиційний клімат в Україні: виклики та перспективи 2025 року. URL: https://unba.org.ua/publications/9914-investicijnijklimat-v-ukraini-vikliki-ta-perspektivi-2025-roku.html (дата звернення: 02.10.2025)

53. Штепенко К. П., Забураєва О. Ю. Аналіз прямих іноземних інвестицій в економіку України та передумови необхідності їх залучення. *Ефективна економіка*. 2019. № 5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7040 (дата звернення: 02.10.2025)

54. Вернюк Н. О., Дяченко М. І. Роль потенційних зарубіжних інвесторів в розвитку економіки України в умовах війни. Економіка та управління АПК. 2023. №1. DOI: https://doi.org/10.33245/2310-9262-2023-181-1-52-63 (дата звернення: 02.10.2025)

55. Інвестування в Україну під час війни. URL: https://trans.info/ua/investuvannya-v-ukrayinu-pid-chas-viyny-327240 (дата звернення: 02.10.2025)

56. Верховна Рада прийняла в цілому законопроєкт про страхування інвестицій від воєнних ризиків. URL: https://suspilne.media/623237-verhovna-rada-prijnala-v-cilomu-zakonoproekt-pro-strahuvanna-investicij-vid-voennih-rizikiv/ (дата звернення: 12.10.2025)

57. Офіційний сайт Конференції ООН з торгівлі та розвитку. URL: https://unctad.org (дата звернення: 16.10.2025)

ДОДАТКИ